

NIEUWSBRIEF

Max Euwe wereldkampioen! (15 december 1935)

nummer 74

maart 2010

Geopend:
dinsdag tot en met
vrijdag en de
eerste zaterdag
van de maand van
12.00-16.00 uur

MAX EUWE CENTRUM

Max Euweplein 30A · 1017 MB Amsterdam

020-625 7017 euwemec@xs4all.nl www.maxeuwe.nl

Postbus 11513 · 1001 GM Amsterdam

BESTUUR EN MEDEWERKERS

F. Teeven, voorzitter
C. Visser, vice-voorzitter
H. van Hengel, secretaris
A. Riemens, penningmeester
J. van den Berg
H. Böhm
M. Stam
G. Valk

Algemeen adviseur: H. Ree
Adviseur topschaak: J. Timman
Adviseur public relations: Y. Nagel-Seirawan
Adviseur wetenschap: H. van den Herik
Bibliothecaris: L. Zevedei
Bureau medewerker: P. Peelen
Donateuradministrateur: M. Steunebrink
Eindredactie nieuwsbrief: G. Visser
Financieel administrateur: A. Bezemer
Foto's: J. Vijfschaft en medewerkers MEC
Manager en redacteur nieuwsbrief: E. Sibbing
Schaaktechnisch medewerker: E. Straat
Vrijwillige medewerkers: C. ten Woude, R. Hillebrandt, C. Koster en R. Nep
Webmaster: A. Varnica

VAN HET BESTUUR

Bijdrage van Fred Teeven, voorzitter van het MEC

Het Corus-tournoi in Wijk aan Zee zit er weer op en we hebben mogen genieten van mooie partijen, zowel in de grootmeestergroep A als in alle andere categorieën. De politiek was ook weer aan zet in de Tweede Kamer met de jaarlijkse simultaan voor politici en journalisten. En last, but not least, hebben we ook de eerste Euweborrel van dit seizoen achter de rug. Er staat ons dit voorjaar nog veel te wachten met uiteraard het Pleinfestival op zaterdag 26 juni.

In een interview elders in dit nummer blik ik terug op een klein jaar voorzitterschap. Voor 2010, het jubileumjaar van Max Euwe, zal het Max Euwe Centrum weer haar beste beentje voor zetten. Schaken is nog steeds populair onder de jeugd en een van onze belangrijkste doelstellingen blijft om jeugdschaak te stimuleren. Als we de sneeuw aan het eind van de winter uit de ogen wrijven ligt er een 'vlammend voorjaar' voor ons. Tot gauw!

Een bijdrage van Evert-Jan Straat

Op 13 oktober 2009 is Piet van der Horst overleden. Piet is ruim 10 jaar als vrijwillig medewerker verbonden geweest aan het Max Euwe Centrum. Hij gaf met veel plezier rondleidingen aan bezoekers en was een kenner van de schaakhistorie. Wij hebben Piet gekend als een aimabel man.

2010 EUWEJAAR!

De wereldschaakbond FIDE heeft 2010 officieel uitgeroepen tot “Euwejaar”. Aan het eind van het jaar is het namelijk 75 jaar geleden dat Max Euwe wereldkampioen werd, een heuglijk feit voor heel schakend Nederland, maar ook internationaal een feit om bij stil te staan.

Tot nu toe is daar op de volgende wijzen aandacht aan besteed: in het eerste nummer van Schaakmagazine in 2010 heeft een speciaal

katern over Euwe en het MEC gestaan, in januari gaf Hans Bouwmeester een leuke Euwe-lezing, in februari werd in Amsterdam de Max Euwe Challenge gespeeld en gaf IGM Rogers een lezing in het MEC. Ook in de rest van 2010 zullen we nog veel activiteiten gaan organiseren. Een actueel overzicht wat er de komende maanden op het programma staat, kunt u in de agenda (zie achterkant) en op onze website vinden.

INTERVIEW

Voorzitter Fred Teeven borgt stimulerende rol Max Euwe Centrum in schaakwereld

Een bijdrage van Karel van Delft

Talentontwikkeling stimuleren, veel meer bezoekers in het Max Euwe Centrum ontvangen, bestaande activiteiten als het Pleinfestival voortzetten, een evenement organiseren in het kader van het Euwe-jaar en de continuïteit van het centrum garanderen door nieuwe sponsors te werven. Die taken stelt jurist mr. Fred Teeven (51) zich. Ruim een half jaar is hij nu voorzitter van het Max Euwe Centrum.

Teeven windt er geen doekjes om: ‘Ik ben een matige schaker en de schaakwereld moet ik

beter leren kennen.’ Toch meent hij een nuttige bijdrage te kunnen leveren aan het Max Euwe Centrum. ‘De vorige voorzitter Jan Nagel heeft me gevraagd voor deze functie. We kennen elkaar uit de politiek. Als politicus heb ik veel contacten en dat is een voordeel. Als het mogelijk is, wil ik deze functie zeker een flink aantal jaren blijven vervullen.’ Als voorzitter waakt hij vooral over de interne organisatie van het Max Euwe Centrum en via stille diplomatie werft hij sponsors. Waar nodig vervult hij representatieve taken. ‘Ik weet de publiciteit te vinden, maar in wezen ben ik introvert. Andere bestuursleden en medewerkers kunnen het centrum ook naar buiten vertegenwoordigen. Dat is juist een goede zaak. Daardoor wortelen we ons beter in de schaakwereld.’

af en toe verzetten. Ik heb vroeger regelmatig geschaakt en schaken is een prachtige sport. Eén van mijn twee dochters schaakt ook.' Naast het MEC-voorzitterschap heeft Teeven een andere ook onbezoldigde nevenfunctie. Hij is lid van de Raad van Advies van het Comité ter vervolging van oorlogsmisdadigers. 'Ik was als officier van justitie betrokken bij het proces tegen Van Anraat die gifgas heeft geleverd aan het regime van Saddam Hussein. Daarmee zijn talloze Koerdische dorpen uitgemoord. Dergelijke figuren verdienen geld met het bewust massaal vermoorden van mensen. Het is de meeste verschrikkelijke vorm van criminaliteit. Samen met Christa van Velzen van de SP stel ik dergelijke kwesties regelmatig aan de orde in de Tweede Kamer.'

De politiek moet buiten het schaken blijven, maar het schaken als emancipatie-instrument mag af en toe wel in zijn politieke handelen doorklinken, meent Teeven. 'Met staatssecretaris Nehabat Albayrak heb ik onlangs nog gesproken over schaken in gevangenis. Dat zou prima passen in een nieuw beleid om individuele programma's voor gedetineerden te ontwikkelen.'

Aan schaken zelf komt Teeven weinig toe. Deelname aan het parlementariërtoernooi in Corus moest hij dit jaar door een voorhoofdsholteontsteking aan zich voorbij laten gaan. Wel speelt hij binnenkort mee in het Torentjestoernooi, een jaarlijkse schaaksimultaan tegen een grootmeester in de Tweede Kamer. 'Ik ga me wel wat meer met schaakstudie bezig houden, want mijn huidige niveau staat me flink tegen.'

Ook wil hij de schaakwereld beter leren kennen. Een uitgelezen mogelijkheid daartoe is onder meer de halfjaarlijkse Max Euweborrel in het Holland Casino aan het Max Euweplein.

Teeven geniet bij het grote publiek bekendheid als voormalig officier van justitie. 'Crimefighter' wordt hij vaak genoemd, vanwege zijn rol in de justitiële vervolging van zware criminelen. Tegenwoordig is hij ook een bekende Nederlander als Tweede Kamerlid van de VVD. Zijn uitgesproken politieke kleur is geen beletsel voor zijn functioneren als voorzitter, ervaart Teeven. 'Er gaan via mij deuren open voor het MEC en nadelen zie ik niet. Ik vind het eigenlijk wel leuk om als liberaal voorzitter te zijn. Ik kan het niet met cijfers onderbouwen, maar voor mijn gevoel zijn er naar verhouding meer linkse schakers. Maar dat is niet belangrijk. Het gaat er om dat schaken een sport voor iedereen is.'

Teeven heeft in zijn carrière nauwelijks nevenfuncties gehad. 'Ik concentreer mij op mijn werk en dat wil ik goed doen. Toch is het belangrijk om niet helemaal in je werk op te gaan, dan raak je te gefocust en kun je een tunnelvisie ontwikkelen. De schaakwereld vind ik fascinerend. Via het MEC kan ik de zinnen

Op die informele bijeenkomsten zijn tientallen topschakers, uitgevers, trainers, organisatoren, bestuurders, sponsors en andere mensen uit de schaakwereld aanwezig. Er is bijvoorbeeld een boekpresentatie en tijdens de laatste bijeenkomst interviewde MEC-bestuurslid IM Hans Böhm per telefoon Nederlands kampioen Anish Giri die een trainingskamp had ten huize van zijn coach GM Vladimir Chuchelov. ‘Op die bijeenkomsten wisselen mensen van gedachten. Zo ontstaan er spontaan nieuwe ideeën. Ook lopen mensen elkaar soms noodgedwongen tegen het lijf. Grootmeester Erik van den Doel heeft problemen met de KNSB en daar kon hij tijdens de Euweborrel informeel over spreken met KNSB-voorzitter Eddy Schuyer.’

Hoeveel tijd hij besteedt aan het MEC weet Teeven niet precies. ‘Ik ben sinds mijn aantreden in juni 2009 in ieder geval bij iedere vergadering van het bestuur aanwezig geweest. Het dagelijks bestuur komt één maal per zes weken bijeen en het voltallige bestuur één maal per twee maanden. Daarnaast ben ik ook bij onze activiteiten zoveel mogelijk aanwezig. Op het jaarlijkse Pleinfestival loop ik de hele dag rond. Verder spreek ik met een aantal mogelijk nieuwe sponsors.’

Die nieuwe sponsors zijn nodig om de continuïteit van het MEC te waarborgen. Het centrum heeft een financiële veer moeten laten doordat Global Chess de huur heeft opgezegd. Global Chess BV is een organisatie die zich ten doel stelt grote schaaktoernooien te organiseren en initiatieven op het gebied van schaakmarketing te ontwikkelen. De organisatie stond onder leiding van Bessel Kok, maar kwam om diverse redenen niet goed van de grond.

Belangrijker dan verwikkelingen in de internationale schaakpolitiek vindt Teeven dat het

MEC zich aan zijn taken wijdt. ‘Het ontwikkelen van jeugd talent is belangrijk. We concurreren niet met de KNSB, we willen aanvullend een bijdrage leveren.’ Een belangrijk initiatief vindt hij de schaakkaravaan, die nu langs Amsterdamse scholen trekt om daar het schaken te stimuleren. Mogelijk kan het initiatief in de toekomst worden uitgebreid naar andere steden en dorpen. Ook organiseert het MEC oefenmatches tussen talentvolle Nederlandse jeugdspelers en grootmeesters. ‘Beide zijn belangrijk. Topschaak stimuleert de populariteit van de sport en breedtesport vormt de basis van een piramide waaruit topspelers kunnen voortkomen.’

De vorige MEC-voorzitter Jan Nagel sprak in uitgebreide interviews met NRC en De Volkskrant over het initiatief van het MEC om via een jeugdscooting en een begeleidingsprogramma een nieuwe Nederlandse jeugdwereldkampioen op te leiden. In een comité van aanbeveling heeft onder meer de Amsterdamse burgemeester Job Cohen plaatsgenomen. ‘We moeten ons wellicht iets bescheidener opstellen’, zegt Teeven. ‘Maar we ontwikkelen wel degelijk initiatieven om Nederlandse talenten te helpen de wereldtop te bereiken. Nederland mag blij zijn met een wereldtalent als Giri dat zo aan is komen lopen. Maar daarnaast zijn er meer talentvolle jongeren die we willen steunen door bijvoorbeeld oefenmatches en trainingen.’

Als het MEC talenten wil stimuleren, is een voor de hand liggende vraag waarom de KNSB-jeugdtrainingen niet (deels) in het MEC plaatsvinden. Het Max Euwe Centrum is ‘the place to be’ zou je zeggen. In ieder geval zegt regelmatig bezoeker IM Yochanan Afek dat. De in Amsterdam wonende Israëliër heeft een grote staat van dienst als schaakorganisator, eindspelstudiecomponist, auteur, coach en trainer.

Hij meent dat het MEC hier kansen laat liggen. Teeven relativiseert dat. 'We stimuleren talentontwikkeling, maar we moeten roeien met de financiële riemen die we hebben. Als we ruimte ter beschikking stellen, moeten we daar huur voor vragen. En dat is kennelijk te prijzig voor de KNSB.'

Aan extra initiatieven heeft Teeven geen behoefte. 'Er gebeurt al veel. We moeten niet hoog van de toren blazen. Wat we nu doen, moeten we borgen en verder uitbouwen. Geen grote verhalen vertellen, gewoon doen waarvoor we bestaan.' Dit jaar is benoemd door het MEC als 'Euwe-jaar'. Het is 15 december 75 jaar geleden dat Amsterdammer Machgielis Euwe in 1935 de toen regerende wereldkampioen Alexander Aljechin onttroonde. In december van dit jaar zal het MEC een evenement organiseren. Binnenkort is hier meer over bekend.

Een aandachtspunt is het beperkte bezoek aan het Max Euwe museum, dat in het centrum is gevestigd. Terwijl het zich in hartje Amsterdam bevindt, weet nauwelijks iemand de weg er heen te vinden. Teeven heeft hierover overleg met de gemeente Amsterdam. 'We onderzoeken hoe we het bezoek kunnen stimuleren. Dat kan bijvoorbeeld door het in gemeentelijke publicaties voor toeristen te noemen. Misschien kunnen we het aantrekkelijker maken via rondleidingen door vrijwilligers. Dat zoeken we momenteel uit.'

In 2012 zal het MEC opnieuw de Euwe-ring uitreiken aan een schaker die zich verdienstelijk heeft gemaakt voor de schaaksport. Ook wordt sinds afgelopen jaar de schaker van het jaar gekozen door een de jury die bestaat uit oud-Nederlands kampioenen GM Hans Ree en IM Gert Ligterink, alsook directeur van het KNSB-bonds bureau IM Mark van der Werf. Onlangs

hield Hans Bouwmeester de eerste Euwe-lezing in het centrum, dit voorjaar start een cursus schaakleraar, de bibliotheek met 10.000 titels is vier dagen per week voor publiek geopend en op het aanpalende Max Euweplein is een groot schaakspel waar eigenlijk altijd wel mensen een partij meespelen. Via een halfjaarlijkse nieuwsbrief en de site www.maxeuwe.nl wordt de schaakwereld over allerlei ontwikkelingen geïnformeerd.

Amsterdam, de geboortestad van Euwe en de vestigingsplaats van het MEC, heeft niet de schaakcultuur die zij zich zou wensen. De wereldstad heeft geen team in de Meesterklasse, het Amsterdam Chess Tournament is ter ziele en er worden weinig Amsterdamse jeugd talenten voortgebracht. Teeven vindt dat niet specifiek een aandachtspunt voor het MEC. 'Dat is meer voor de Amsterdamse schaakverenigingen. Ik constateer wel met vreugde dat Peter Tames in zijn café Batavia tegen over het Centraal Station een interessant nieuw toernooi heeft neergezet. Dat wordt mede door het MEC gesponsord en het heet dit jaar de Max Euwe Challenge.'

De organisatie van het MEC bestaat uit een dagelijks bestuur, een algemeen bestuur, adviseurs, circa vijftien medewerkers en beroepskracht Eddy Sibbing. 'Al die mensen hebben hun deskundigheden en leveren hun inzet. Ik ben blij dat Sibbing als beroepskracht een continue factor is. Hij kent veel mensen, is toegankelijk en hij is een goede schaker en schaaktrainer. Onlangs hebben bestuur en medewerkers samen gegeten. Dat gebeurt eenmaal per jaar. De onderlinge sfeer is uitstekend en dat is een belangrijke voorwaarde voor een goed functionerend Max Euwe Centrum dat midden in de schaakwereld staat.'

Vanwege het feit dat het dit jaar 75 jaar geleden is dat Max Euwe wereldkampioen werd, volgt nu een aantal speciale bijdragen.

Hoe is het om de dochter van.....te zijn

Een bijdrage van Fietie Euwe

Fietie op schoot bij vader Max

Nog geen twee jaar oud zit ik op deze foto op de schoot van de wereldkampioen schaken. We zaten aan tafel voor een grote taart in de vorm van een schaakbord, met daarop de laatste stelling van de match. Het was heel speciaal, de vlaggen hingen uit in de straat, we werden overladen met speelgoed, en iedereen was blij. Helaas weet ik dat alleen maar door verhalen en van foto's. We hadden een redelijk normaal gezin. Vader, leraar wis- en natuurkunde, moeder en 3 dochters. Mijn vader hielp me bij het bouwen van zandkastelen. De belangstelling voor ons was waarschijnlijk anders. Mijn vader probeerde me te leren zwemmen, ik was 3 jaar geloof ik. En daar was, op enige afstand, publiek.

Nadat mijn vader wereldkampioen was geworden, waren velen geïnteresseerd geworden in het schaken. Zo kon het gebeuren dat zootjes van kennissen graag een partijtje tegen mijn vader wilden spelen. Dat gebeurde dan in mijn vaders

werkkamer. Aan de ene kant van het bord zat de "uitdager" en aan de andere kant zat ik. Mijn vader zat achter z'n bureau te "corrigeren", met zicht op de "partij". Hij had me inmiddels de beginselen van het schaken bijgebracht, en souf-fleerde me regelmatig, want hij won natuurlijk wel. De werkkamer was zijn domein. Na school en na de thee schreef hij daar zijn stukjes, z'n boeken en beantwoordde hij de post.

Tijdens de oorlog was mijn vader één van de directeuren van het levensmiddelen bedrijf “Van Amerongen”. In het laatste oorlogsjaar was de hongersnood groot. Hij had de mogelijkheid af en toe wat extra eten mee naar huis te brengen. Het werd een gewoonte op donderdagavond een aantal mensen, die niet veel te eten hadden, uit te nodigen voor een flinke maaltijd. We zaten dan soms met ons twintigen aan tafel. Vrijdag was de dag waarop mijn vader met een vrachtauto van Van Amerongen vol met kinderen naar Friesland reed, die daar mochten blijven. Vol met levensmiddelen reed de vrachtwagen weer naar Amsterdam. Gelukkig was er een “goede Duitser” die meereed, zodat niet al het eten in de buurt van Amsterdam geconfisqueerd werd.

Mijn vader ging altijd op de fiets naar zijn werk. We wisten ongeveer wanneer hij weer thuis kwam, en wachtten hem dan al op. Zijn fiets moest namelijk naar binnen, en wel de trap op gedragen, want zelfs een kwartier buiten laten, was riskant. Een van ons nam dat karweitje op zich, wij waren er handiger in dan hij.

Bij ons thuis waren bepaalde mores. Wij aten altijd, in stilte, stipt om 8 uur, 1 uur en 6 uur. Dit om door de nieuwsberichten op de hoogte te blijven. En zondagmiddag, na het nieuws, mr. G.B.J. Hilterman. Ook hierbij mocht niet worden gepraat, ik veronderstel dat meer mensen dit van thuis zullen herkennen.

De vakanties werden door mijn ouders samen geregeld. Bijvoorbeeld de vakantie in Morgin, Zwitserland. Mijn vaders' zuster was weduwe geworden en moest worden opgevangen. Voor haar huurde mijn vader 2 maanden in de zomervakantie een groot chalet waar iedereen van de familie kon komen logeren, zodat ze in die dagen niet alleen zou zijn. Typisch mijn

papa Max komt thuis

---

vader, altijd aan anderen denken. Overigens is hij er zelf maar korte tijd geweest, hij had elders een schaaktoernooi, zoals zo vaak tijdens de vakantie. Later mocht ik vaak met hem mee. Naar Gijon, Moskou, verschillende keren naar Zurich, en naar Engeland. Mijn vader had dan een vaste dagindeling, waar wij niet in pasten. We zagen hem alleen tijdens het eten. Mijn zusje Caroline is als secretaresse ook mee geweest naar Moskou en heeft daar in haar eentje rondgelopen met een camera op zak. De mooie foto's van de stad waren alom bekend. Zij fotografeerde vooral armoedige straten buiten het centrum. Dit werd niet toegestaan door de politie, ze werd meegenomen naar het bureau,

daar vastgehouden en ze confisqueerden het filmpje. Toen mijn vader dit merkte, weigerde hij te spelen als ze haar niet onmiddellijk vrijlieten. Het bleek de enige manier, ze was meteen weer in het hotel.

Na de lagere school ging ik naar het Gemeentelijk Lyceum voor Meisjes. Mijn vader gaf er, tijdens mijn laatste schooljaren, weer wiskunde en mechanica. Ik vond het leuk van hem les te hebben. Hij gaf goed les, was streng, maar wel rechtvaardig en kon prima uitleggen. En dat is wel belangrijk als het je vader is. Als wij een proefwerk hadden, keek hij het proefwerk van een andere klas alvast na. Hoe efficiënt kan iemand zijn! Ik geloof niet dat iemand dan durfde af te kijken. Af en toe hadden we samen Euwe-grapjes waar niemand iets van begreep.

Op het lyceum gaf een exchange-professor uit de V.S. wiskunde bij ons op school. Ik raakte door hem helemaal enthousiast over Amerika, en hij heeft kunnen regelen dat ik een beurs voor een college in New-York state kreeg. Ik werd door de hele familie op de kade in Hoek van Holland uitgewuifd. Zakgeld kreeg ik van mijn vader, die maandelijks voor \$ 20,- een stukje schreef in een New Yorkse krant. Halverwege het jaar had hij een bijeenkomst in Chicago, en liet mij meteen overvliegen om hem te ontmoeten. Wat een feest! We kwamen zelfs samen in de lokale krant te staan.

Eind jaren vijftig, verruilde mijn vader het lesgeven voor de computer, bij de firma Remmington. Toevallig ging ik bij de TH Delft mij verdiepen in de “zeer eenvoudige binaire rekenautomaat” oftewel de ZEBRA. We hadden dus iets gemeen, waar we over konden praten. Met een Duitse kennis kreeg mijn vader het idee een schaakprogramma op te zetten. Met de Euratom in Ispra (Italië) werd dit geregeld, en zo kon ik met 3 anderen van de TH naar Italie

verhuizen om hieraan te beginnen. De Duitser en een Fransman hadden de leiding. We hebben er ruim een jaar aan gewerkt, maar helaas is het op niets uitgelopen. Ik denk dat de computers toen nog niet snel genoeg waren. Overigens heeft mijn vader nooit het idee gehad, dat de computer t.z.t. de mens zou kunnen verslaan. Hij werd hoogleraar in de informatica in Tilburg en gaf daar ook les. Ik weet niet meer waarom, maar een keer werd ik gevraagd examens af te nemen. Hij had waarschijnlijk iets anders te doen. Mooie ervaring.

Hij hield van klassieke muziek om bij te werken. Mijn vader was erg geestig, regelmatig kwam hij met nieuwe mopjes thuis, en hij genoot van de boekjes van Max Tailleur. Zelden nam hij de tijd een goed boek te lezen. Op latere leeftijd gaf mijn vader zich iets meer tijd om te ontspannen, bijvoorbeeld voor de TV. Hij was gek op voetbalwedstrijden. Hij had vroeger zelf gevoetbald en ging later samen met mijn man naar wedstrijden van Ajax. Ook was hij een grote fan van “Derrick”. In het najaar van 1981 ging hij met vakantie naar Israel, logeerde in een hotel boven op een berg

Fietje Euwe op het Pleinfestival in 2007

Euwe-Botwinnik, Nottingham 1936

bij de Dode Zee. Iemand had hem verteld dat het zoute water genezend zou zijn voor zijn psoriasis. Daar had hij wel 120 jaar mee kunnen worden, maar helaas vond z'n hart het teveel die berg iedere dag op te lopen. Hij belandde in een ziekenhuis na een hartaanval. Ik ben naar Israël gegaan en heb hem twee weken iedere dag bezocht. Nu vraagt u zich misschien af wat voor diepzinnige gesprekken wij voerden. Dat waren wiskundige vraagstukken, die we samen uitgebreid bespraken. Ook weer typisch mijn vader, ook op zulke momenten de hersenen laten werken, als hij maar niet over zijn gevoelens hoefde te praten. Nadat hij weer terug in Nederland was, heeft hij vanuit z'n bed z'n secretaresse alle post laten beantwoorden. En hij was vast van plan door te gaan met correspondentieschaak.

Na een week is hij geopereerd, waarvan hij niet is hersteld.

En op 26 november 1981 overleed hij.

De bijzonder grote belangstelling bij zijn crematie heeft mij zeer getroffen. Dat hij nog in zoveel harten leefde was geweldig.

Mijn vader zou zeer vereerd zijn geweest als hij geweten had dat na zijn overlijden het Max Euwe Centrum is opgericht. Het is een centrum geheel en al in zijn geest. Zelf vind ik het altijd een eer uitgenodigd te worden bij bijzondere gelegenheden. Dat is één van de mooie kanten als dochter van Max Euwe.

Herinneringen aan het WK in 1935

Een bijdrage van Hans Bouwmeester

Er leven niet veel schakers meer die het feest op 15 december 1935 hebben meegemaakt. Ik was toen een jongetje van zes jaar en kon nog niet schaken. Wel keek ik altijd belangstellend toe als mijn vader met een collega speelde en de stellingen van de match bekeek, die op bepaalde tijden door de radio werden weergegeven. Ik mocht bij wijze van uitzondering die avond wat langer opblijven, want de kans was groot dat de radio onmiddellijk zou reageren als Euwe wereldkampioen werd.....

Het werd een vreugdevolle avond voor Nederland en in het bijzonder voor Amsterdam. En dat gebeurde in een periode die voor velen deprimerend was. Er heerste werkloosheid en armoede in brede lagen van onze bevolking. Nederland leefde mee met de strijd tussen onze kampioen Max Euwe en de grote Aljechin en de dagbladen lieten zich niet onbetuigd. Er was zelfs een krant die Tartakower, één van de grootste schaakschrijvers uit de geschiedenis, inhuurde. Die verslagen zijn bewaard gebleven en enkele jaren geleden opnieuw uitgegeven.

Aanvankelijk zag het er helemaal niet zo gunstig uit voor de 34-jarige Euwe, want Aljechin nam in de eerste serie van tien partijen een ruime voorsprong. Maar...Euwe was mentaal goed geprepareerd en zijn fysieke conditie was uitstekend. Dat zou in de laatste fase van de match van beslissende betekenis blijken. Bij het ingaan van de laatste en de dertigste partij had Euwe een voorsprong van één punt. Hij had dus voldoende aan remise om wereldkampioen te worden. Het Euwe-Aljechin-comité verwachtte veel toeschouwers. Op het laatste moment besloot men tot het afhuren van de drie ineen-

Rechts Euwe, in het midden Bouwmeester

lopende zalen van Bellevue aan de Leidsekade. Die laatste partij had een merkwaardige voorgeschiedenis, die, voor zover mij bekend, nooit is beschreven.

Naar aanleiding van zijn 80e verjaardag had ik destijds een uitvoerig gesprek met Euwe. Dat interview is in meerdere Europese schaaktijdschriften gepubliceerd en later ook in een boek van mij met schakvertellingen. De band waarop het gesprek is vastgelegd berust nu bij het MEC. Bij die gelegenheid vroeg ik Euwe over zijn ervaringen met Aljechin. Zijn antwoord: “Voor mij is hij altijd aardig geweest en meerdere malen heeft hij bij mij gelogeerd.”

Nu was Aljechin bij de pers niet populair. Zijn optreden bij de 21e partij in Ermelo viel slecht en meerdere keren kwam hij ook in conflict met het comité, dat de regels streng volgde en handhaafde. Gerard van Harten, het grote ‘werkpaard’ van het comité, was tevens de wedstrijdlerder van de match.

Een dag voor de aanvang van de laatste partij kreeg Euwe een telefoontje van Aljechin, die zich bedreigd voelde. Hij stelde voor de laatste partij in Parijs te spelen. Euwe zei, dat hij daartegen geen bezwaar had! Mevrouw Euwe had van dit gesprek kennelijk iets opgevangen en had daarna maar eens even contact gezocht met Van Harten. Die liet er geen gras over groeien. Hij belde de beide spelers op en zei dat op de

afgesproken tijd, 18.00 uur en op de afgesproken plaats de klok zou worden aangezet en wie er niet was kreeg een nul! Einde van de discussie. Uiteindelijk kwam alles in orde. Volgens de bronnen was Euwe precies op tijd. Hij kreeg een daverend applaus. De klok ging aan en Euwe speelde 1.d4 en drukte de klok in. Enige

minuten later arriveerde Aljechin in een keurig rokkostuum en ook hij kreeg zijn applaus. De partij begon. Bij de 29e zet bood Euwe in totaal gewonnen positie remise aan. Aljechin weigerde. Pas na de 40e zet van Euwe stond hij plotseling op, gaf zijn tegenstander de hand en riep uit: "Es lebe Schachweltmeister Euwe!"

Euwe over Donner

Een bijdrage van Jan Timman

Van Euwes hand zijn onnoemelijk veel boeken verschenen. Minder bekend is dat er nog veel meer artikelen van Euwe zijn verschenen die niet gebundeld zijn. Jarenlang schreef hij voor het blad "Schaakmat" dat eind jaren 40 en in de eerste helft van de jaren 50 uit kwam, aanvankelijk maandelijks, later tweemaal per maand. De uitgave bestond naast het officiële bondsblad, zoals dat later ook met "Schaakbulletin" het geval was. Natuurlijk was de toon minder kritisch, het waren andere tijden. De inhoud van "Schaakmat" was van uitstekende kwaliteit, maar de redactie hield niet van frivoliteiten. Zo had Euwe er in een artikel gekscherend op gewezen dat "Szabo" in het Hongaars niet alleen "kleermaker", maar ook "koekenbakker" betekent, in de figuurlijke zin dan; dit had hij van Najdorf gehoord. De redactie kwam meteen in het geweer. In een volgend nummer werd er op gewezen dat er contact was opgenomen met de hoofdredacteur van het Hongaarse bondsblad: deze had laten weten dat alleen de betekenis "kleermaker" bestond. Vervolgens werd vastgesteld dat het Hongaars niet Euwes sterkste kant was.

Natuurlijk waren Euwes bijdragen in de regel serieus van toon. Van zijn partijcommentaren valt veel te leren. Eind 1949 en begin 1950 verscheen een groot gedeelte van "Oordeel en plan"

in "Schaakmat" en daarna ging hij weer door met het becommentariëren van cruciale partijen uit belangrijke toernooien, waarbij het accent vaak op het eindspel lag.

Ook in journalistiek opzicht leverde hij zeer goed werk af. Met belangstelling las ik zijn mening over Hein Donner, nadat deze zo verrassend het Hoogovoertoernooi had gewonnen, inmiddels zestig jaar geleden. Onder de kop "Het raadsel Donner" merkt hij onder andere op: "Het is in de schaakgeschiedenis wel meer gebeurd dat een "Homo novo" zonder slag of stoot een toernooi wint of een uitzonderlijk goed figuur slaat. Het meest frappante voorbeeld is Pillsbury's zege in Hastings 1895.....". Dit is natuurlijk een groot compliment aan Donner. En wat later stelt Euwe: "...Donner startte in Beverwijk, men mag wel zeggen als favoriet voor de laatste plaats". Dat is wel erg openhartig; zoiets heb ik zelf nooit over bijvoorbeeld Van Wely beweerd!

Maar wat is nu het raadsel? Euwe verwoordt dit als volgt: "Het raadsel, waarvoor de schaakwereld staat, komt hier op neer dat niemand weet hoe Donner zich verder zal ontwikkelen".

Euwe schreef dit aan de vooravond van een korte oefenmatch tussen Donner en hem. De match van vier partijen werd door de schaakclub DD georganiseerd en zou in het Nationaal Schaakgebouw in Den Haag gespeeld worden,

nog steeds de clublocatie van DD. Het leeftijdsverschil tussen beide combattanten was 26 jaar; dat is heel wat minder dan de kloof van 43 jaar die er tussen Robin van Kampen en mij gaapte toen we kortgeleden voor een match van vier partijen in Groningen tegen elkaar aantraden. Het eindresultaat was in beide gevallen hetzelfde: de oudere speler won met het kleinst mogelijke verschil. Het kwam echter anders tot stand, in Den Haag viel slechts een beslissing, in Groningen drie.

Opmerkelijk was dat zowel Euwe als Donner tevreden waren met de einduitslag. Donner had gedacht dat hij met 3-1 zou verliezen, terwijl Euwe van een gelijk spel was uitgegaan.

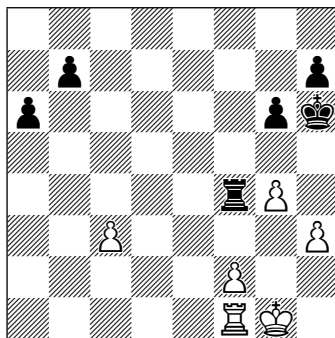
“Men bedenke dat het resultaat van een schaakpartij afhangt van kleinigheden welke de spelers niet met één ruk van de schaakhemel naar de schaakhel of omgekeerd kunnen overbrengen”. Het was duidelijk dat Euwe niet gerust was op de afloop van de match.

Ook Donner kwam in het eerste februarinummer van *Schaakmat* aan het woord. Over de aanstaande match zegt hij: “Daar stel ik me heel wat van voor. Niet dat ik winnen zal, want daar is natuurlijk geen sprake van.” Je proeft de eerbied voor Euwe. Die eerbied heeft hem overigens wel parten gespeeld, want in zijn gehele carrière heeft hij geen partij van Euwe kunnen winnen.

In het eerste maartnummer wordt verslag gedaan van de match. Euwe begint zijn rubriek “De partij van de maand” onder de kop: “Nog eens: het raadsel Donner”. De eerste zin is in zekere zin hilarisch: “Het raadsel Donner is belangrijk dichterbij zijn oplossing gekomen en voor mij is het na de vier oefenpartijen welke ik met Donner heb gewisseld, in het geheel geen raadsel meer”.

In alle bescheidenheid noemt hij zijn match-

overwinning weinig overtuigend, vooral doordat zijn enige winstpartij gemakkelijk in remise had kunnen eindigen.

Zo stond het in de tweede partij na zwarts 40ste zet. De dames zijn net geruild en remise lijkt in het verschiet te liggen. Toch heeft zwart iets gemakkelijker spel in het toreneindspel.

41.Tb1

Eenvoudiger was 41.Kg2.

41...b5 42.Ta1 Ta4

Nu blijkt dat wits torenzetten weinig effectief waren. Wit moet opnieuw zijn toren spelen.

43.Tc1

Een ongelukkig veld voor de toren.

43...Tc4

Door de dreiging 44...b4 moet wit een pion geven. Objectief gezien blijft het echter remise.

44.Ta1 Txc3 45.Txa6 Txb3 46.Tb6 Tb3 47.Tb7 Kg5 48.Txb7 Kxg4 49.Kg2

Euwe merkt op dat 49.Tb7 sterker was om de zwarte toren aan de b-lijn te binden. Toch lijkt me de tekstzet eveneens voldoende om de partij binnen de remisemarge te houden.

49...Tc3

Euwe merkt over deze zet op: “Zwarts wensdroom luidt: Tc3-c5, g6-g5 benevens het overbrengen van de koning”. Zo zou zwart inderdaad effectief een brug kunnen bouwen die de winst garandeert. Het is echter niet gemakkelijk

te verwezenlijken.

50.Tf7 Tc6

Hier geeft Euwe 50...,Tc2 als sterker aan, maar na de wachtzet 51.Tf8 zie ik niet hoe zwart verder komt.

51.f3+ Kg5 52.Tb7 Tc5 53.Kg3 Kf5 54.f4

Verhindert 54...,g5.

54...,Tc3+ 55.Kf2 Tb3 56.Tb6 b4 57.Ke2 Tb1

58.Ke3 Te1+ 59.Kf3

De beslissende fout. Door 59.Kd3! had wit remise kunnen houden, bijvoorbeeld: 59...,Tf1 60.Txb4 Txf4 61.Tb1!

59...,Tf1+ 60.Kg3 Tb1 61.Kf3

Euwe noemt dit de beslissende fout, maar het

door hem aangegeven 61.Kf2 faalt op 61...,Kxf4. Na 62.Txg6 is volgens de database zowel 62...,b3 als 62...,Th1 winnend.

61...,b3

Nu komt wit in zetdwang.

62.Tb5+ Ke6 63.Kg2 Kd6 64.Kf3 Kc6 65.Tb8

Kc5 66.Tc8+ Kb4 67.Tb8+ Ka3 68.Ta8+ Kb2

69.Ta6 Tf1+ 70.Ke3 Te1+ 71.Kf2 Te4 72.Kf3 Tb4

73.Txg6+ Kc3 0-1

Een wijze les voor Donner. Later in zijn carrière zou het juist zijn specialiteit worden om slecht staande toreneindspelen remise te houden. Van Euwes kant: een magistraal gespeeld eindspel.

Het opa Euweplein

Een bijdrage van Esmé Lammers

Sinds mijn kinderen aan de andere kant van het Vondelpark naar school gaan, fietsen we regelmatig over het Max Euweplein. Vanuit het Vondelpark bestormen we de heuvel bij het casino waarna we, eenmaal de top bereikt, meteen naar het grote schaakspel kijken. Wordt er geschaakt? Ja, er wordt geschaakt. Er wordt bijna altijd geschaakt, behalve als het vriest dat het kraakt.

Opa Euwe kan tevreden zijn.

Op een gegeven dag bleven we staan kijken naar het schaakspel. Ik vroeg mijn toen vijfjarige dochtertje. “Weet je hoe dit plein heet?”

Ze schudde haar hoofd.

“Het heet het Max Euweplein.”

“Oh?”

“En weet je wie Max Euwe is?”

Ik had haar net zo goed kunnen vragen wie Napoleon Bonaparte was of Fanny Blankers-Koen. Ze had geen idee natuurlijk.

“Max Euwe is de pappa van oma. Hij is mijn

Onthulling Euwebeeld. Van links naar rechts: wethouder Els Iping, (dochter) Els Euwe, kunstenaars José Fijnhout en Esmé Lammers

opa.”, verduidelijkte ik.

Ze keek me onderzoekend aan.

Om te voorkomen dat ze zou denken dat het normaalste zaak van de wereld is wanneer een plein naar je vernoemd wordt, verklaarde ik: “Weet je wel, die opa die heel goed kon schaken. Hij was de beste van de wereld. Daarom heet het plein naar hem.”

Ze bekeek het plein nu met andere ogen.

dochter Geena op het plein van opa Max

Sinds die dag noemen we het plein het opa Euweplein en is het regelmatig aanleiding om iets over opa te vertellen. Maar zoals dat gaat in het dagelijks leven zijn dit vaak vluchtige anecdotes die niet chronologisch gestructureerd zijn. Mijn kinderen hebben daarom waarschijnlijk nog geen helder beeld van hun overgrootvader. Of ik dat wel heb is natuurlijk ook maar zeer de vraag.

Voor mij was opa Euwe gigantisch. Niet alleen vanwege zijn lengte, als hij opstond was ik altijd bang dat hij zijn hoofd aan het plafond zou stoten, maar ook omdat hij alle namen van mijn vriendinnetjes uit zijn hoofd kende en omdat iedereen in de wereld, in elk geval tot ver in de bergen van Zwitserland, leek te weten wie hij was. Toen hij ons tijdens een vakantie in Zwitserland kwam opzoeken, was het hele bergdorp in rep en roer. In aller ijl werd er een gigantische schaak-simultaan georganiseerd. De hele streek zat zo ongeveer aan een schaakbord. En opa? Hij beende langs de borden en versloeg ze allemaal.

Mijn zusjes en ik groeiden op zonder vader en daarom kwam opa elke zondag met oma op bezoek. Oma gaf ons dan bijbelles en opa zat in de grote groene fauteuil met zijn boeken op schoot, te werken. Werken was iets dat hij in

mijn idee altijd en overal deed. Voor het eten, na het eten, in de auto, op de tramhalte en ik vermoedde ook in bad.

Voor ons betekende opa een belangrijke en stabiele factor. Hij hielp mijn moeder met haar financiën en maakte routebeschrijvingen als wij op reis gingen. Routebeschrijvingen die ik in de auto moest voorlezen en die zo nauwkeurig waren dat ik het papier argwanend bestudeerde om te kijken of hij er niet in verborgen zat. Hoe kon hij anders weten dat die molen half verscholen achter de heuvel lag en dat er eerst een benzinepomp, dan een kruising met bosjes en dat daarna pas ons vakantiehuis zou opdoemen?

Niet alleen opa had een opmerkelijk talent, ook oma droeg haar steentje aan wonderen bij. Haar prestaties lagen alleen aan de andere kant van het spectrum. Mijn grootvader vertegenwoordigde de wetenschap en de logica en mijn grootmoeder het geloof en de intuïtie. Oma was Christian Scientist en het verhaal ging dat ze, door zich te concentreren op goede gedachten, mensen op afstand kon genezen. Sinds haar twintigste was ze zelf niet meer naar een dokter geweest en had ze desondanks een aantal ziektes zoals een gevaarlijke nierbekkenontsteking overleefd. Ze was hiertoe in staat door onvoorwaardelijk te geloven in de volmaaktheid van de mens. Dit kostte energie en was hard werken. Opa en oma werkten allebei hard.

Omdat opa zelf kon autorijden, leek hij binnen hun huwelijk de meest geschikte persoon om achter het stuur te kruipen. Maar dat was niet de praktijk. Opa vond het namelijk handiger wanneer oma chauffeerde, dan kon hij werken. Het samenzijn van opa en oma in de auto leverde interessante taferelen op. Oma had namelijk de gewoonte om tijdens het rijden, wat ze overigens met grote vaart en behendigheid deed, naar vooraf opgenomen Bijbelteksten te luiste-

ren. Dit gaf de rit een surrealistisch tintje vooral omdat opa intens geconcentreerd naast haar aan het werk was en zonder op of om te kijken, als een levende Tom-Tom, precies op het juiste moment 'naar rechts' en 'naar links' zei.

Hoe vlot hun autoritten ook verliepen, zo traag kwam het vertrek in sommige gevallen op gang. In de hoop het een en ander te kunnen bespoedigen ging opa meestal alvast in de auto zitten. Het hielp niet altijd, want oma moest regelmatig haar regenkapje nog zoeken, haar blauwe Bijbelpotlood zodanig wegstoppen dat ze het ook weer kon terug vinden, haar bril opzetten en daarna weer af om haar sleutels te kunnen onderscheiden waarna ze haar bril meestal weer kwijt was. En ondertussen zat opa in de stilstaande auto op het grindpad, weliswaar te werken, maar toch.

Ik geloof dat onze tak van de familie soms wat nonchalant met onze grote grootvader omging. Het was niet respectloos, dat zeer zeker niet, dat was onmogelijk, daarvoor hadden we veel te veel ontzag, maar opa kreeg van ons nu ook weer niet bepaald een voorkeursbehandeling. Misschien was hij daar zelf ook debet aan, want hij liet zich eigenlijk nooit voorstaan op zijn status. Mijn moeder vertelde als bewijs daarvan dat hij zich altijd en overal aan iedereen voorstelde. Dat lijkt weinig opzienbarend, maar in de jaren dertig, veertig, zelfs tot ver in de jaren zestig, mochten de butler en de chauffeur het portier voor je openhouden, maar daar was dan ook alles mee gezegd. Mijn grootvader maakte geen onderscheid tussen mensen en ging er bovendien vanuit dat niemand wist wie hij was, en dus schudde hij iedereen enthousiast de hand, ook de nietsvermoedende tuinman: "Euwe." Behalve bijzonder, was opa natuurlijk ook volop menselijk. Hij hield van de Fabeltjeskrant, werd boos als je door het journaal heen praatte, kon

niet tegen knoflook en kauwde op zijn tong als hij zich concentreerde. Verder kon hij oprecht verontwaardigd zijn als iemand iets doms zei of deed. Toen hij ouder was kon hij zich meer ontspannen. De druk om te presteren werd minder en hij ontwikkelde geduld met mensen die niet zo snel of slim waren als hij.

De hele familie, alle neefjes en nichtjes; iedereen ging graag op bezoek in de flat van opa en oma in Buitenveldert. Daar zagen we elkaar op verjaardagen, trouwdagen, met Kerst, met Pasen of zo maar. We hoefden niet op te zitten en aten aan de lange eettafel tussen de vele bloemen - die in mijn idee zelfs op het behang, het tapijt, de gordijnen maar vooral ook op het servies afgebeeld stonden - heerlijke pasteitjes met zelfgemaakte ragout.

Ik ging ook regelmatig in mijn eentje even langs, gewoon voor de gezelligheid of omdat ik rust zocht. Dan maakte opa thee, viste uit de ijskast een appeltje en onthulde met pretogen zijn ezelsbruggetjes voor ingewikkelde cijfercombinaties. Oma zat dan achter haar bureau en las in de bijbel terwijl opa de tijd nam om met mij

naar het uitzicht te kijken. Hij vertelde dan vol vertederend dat oma dol was op de lichtjes die als een sliert de stad inging.

Op de meest ongemakkelijke stoel in de flat bekeek hij een aantal vooraf bepaalde televisieprogramma's. Zodra ze afgelopen waren knipte hij de televisie uit. Een beetje verkennend zappen? Hij zou niet weten wat dat was.

Ik herinner me nog precies hoe hij er op deze dagen, de dagen dat hij niet de deur uit hoefde, uitzag. Hij had een overhemd aan, zonder stropdas, het bovenste knoopje was gesloten en zijn broek werd met een smalle riem hoog opgetrokken over zijn buik. Hij droeg altijd lichte kleuren; grijs, wit, lichtblauw, beige en had bruin leren sloffen. En hij genoot zichtbaar, van de flat, van oma en van het leven dat achter hem maar ook voor hem lag.

Ik denk nog regelmatig aan mijn grootvader, vooral omdat computers de belangrijke plek in ons leven innemen die hij voorspelde dat ze zouden gaan innemen. Hij zou de nieuwe technieken en ontwikkelingen met grote gretigheid gevolgd hebben.

Toen hij stierf, was mijn moeder totaal ontdaan. Ze was letterlijk gevloerd, gewoon omdat die grote ontzagwekkende man die zoveel aan de mensen om hem heen wilde geven, er niet meer was. Ze voelde zich ook schuldig omdat hij die laatste reis naar Israël niet had moeten maken. Ze had het vaak over Godfried Bomans die na een eenzaam verblijf op de wadden was gestorven. In haar idee was de reis naar de Dode Zee opa op dezelfde manier fataal geworden. Ze had hem moeten tegenhouden vond ze, maar ik vraag me af of hij zich wel zou hebben laten tegenhouden.

Opa's studeerkamer is lange tijd onaangeroerd gebleven. Ik beloofde oma er te zullen gaan studeren, maar daar is het niet van gekomen. Ik

besloot te stoppen met mijn wiskundestudie en ging naar de filmacademie. Mijn eerste speelfilm Lang Leve de Koningin ging over schaken en die heb ik aan hem opgedragen.

fragment uit Lang Leve de koningin

Nadat mijn neef Dirk nog een tijdje in opa's studeerkamer gewoond heeft, werden heel langzaam opa's spullen uitgezocht en verdeeld. Het grootste deel ging uiteindelijk naar het Euwecentrum. Daar staan zijn spullen nu tentoongesteld, in een mooi centrum aan het Max Euweplein, midden in Amsterdam. Het geeft ons als familie de mogelijkheid om ons een beeld te vormen van wat opa, behalve als familielid, daarbuiten nog meer betekend heeft.

Mijn dochter vroeg op een dag toen we over het plein fietsten: "Mam, waar is de opa van dit plein?" Ik moest even nadenken en zei: "Dat weet ik niet, lieverd. Hij is dood."

Het bleef stil daar achterop de fiets. Ineens, we waren ter hoogte van het schaakspel, vroeg ze: "Mam, duurt dat lang?"

"Wat, lieverd?"

"Doodzijn. Duurt doodzijn lang?"

Ik zocht naar een antwoord en zei. "Ja, ik vind dat doodzijn wel erg lang duurt, lieverd."

We fietsen het plein af.

Ik hoop dat het opa Euweplein er nog eeuwenlang zal zijn.

Enkele kanttekeningen bij Max Euwe, 75 jaar na het behalen van de wereldtitel

---

Een bijdrage van Poppe Dijkhuis

In 1935 bevond Nederland zich in de crisistijd. Prestaties die tot de verbeelding spreken krijgen in zo'n tijd veel aandacht en Max Euwe (1901-1981) behoorde dan ook na zijn overwinning op Aljechin met de bemanning van de Uiver die een jaar eerder de Londen-Melbourne race won tot de bekende Nederlanders. Die wereldtitel raakte hij twee jaar later weer kwijt aan Aljechin, maar Euwes schaakloopbaan in de meest uitgebreide zin duurde voort tot 1978 toen hij afscheid nam als president van de FIDE. Hij is de geschiedenis ingegaan als één van de prominente persoonlijkheden van de vorige eeuw. Nadat hij in 1956 in een tweekamp Hein Donner overtuigend had verslagen stopte hij vrijwel met het wedstrijdschaak op internationaal niveau. Als man van de logica betrad hij het computertijdperk, trad in dienst van IBM en werd in 1964 benoemd tot hoogleraar in de informatica. Hij was a first class human being (Denker), iemand die met zijn wellevendheid, goede manieren en talenkennis alles had wat men onder westerse beschaving verstaat (Sosonko).

Nu, bijna 30 jaar na zijn dood, is dat schaakleven wel in kaart gebracht; weinig weten we van zijn gezinsleven en dat is jammer. Hoe hebben zijn kinderen zo'n bijzondere man als vader ervaren, las hij wel eens een boek anders dan over wiskunde en schaken? Ging hij met zijn gezin op vakantie? Hij zal er weinig tijd voor hebben gehad. Heeft hij met dat schaken en het schrijven van al die boeken veel geld verdiend? De algemene indruk is dat hij niet als een rijk man is gestorven. Die memoires van Denker zijn heel aardig om te lezen maar laten je achter met de verzuchting: wat jammer dat Euwe en

Keres datzelfde niet hebben gedaan. Zij hadden ons interessantere dingen kunnen vertellen. In de kracht van hun leven moesten ze zich zonder internationale schaakcontacten door de oorlog heen slaan in bezette landen.

Daarmee komen we op de treurigste dag in het leven van Euwe, 10 mei 1940. Sosonko vertelt in een aardig boekje uit 2000, de enige bron die ons iets van Euwes privé leven onthult, dat het de enige keer is dat zijn kinderen hem zagen huilen. In een Tv-serie die momenteel aan de gang is, laat men zien hoe het gewone leven vrij gauw weer zijn loop hervatte en dat de bezetting zelfs gepaard ging met een economische impuls, vooral daar waar Duitse militairen aanwezig waren. Evenals in het werk van Loe de Jong wordt echter voorbijgegaan aan het feit dat er ook een minderheid was van wie de grond onder hun materiële bestaan weg viel. Dat waren personen die het voor hun broodwinning moesten hebben van internationale contacten of daarvan afhankelijk waren en tot die groep behoorde ook Euwe. Nationaal gezien ging het schaken zijn gewone gang, zelfs in Rotterdam werden in het kader van de Kamstra-beker al op 15 juni de hangpartijen van 4 mei uitgespeeld. Met het internationale schaak was het echter afgelopen en hoewel Euwe zijn oude beroep als wiskundeleraar wel weer had kunnen oppakken, had hij ook verantwoordelijkheden ten opzichte van zijn secretarisbuitenland, zoals hij hem noemde, de Oostenrijkse schaakmeester Hans Kmoch, een emigrant die getrouwd was met een joodse vrouw. Hoe hun financiële verhouding geregeld was is niet bekend, maar in de memoires van Denker toont Kmoch (hij emigreerde na de oorlog naar Amerika) zich bijzonder erkentelijk voor de steun die hij tijdens de oorlog van Euwe heeft ontvangen.

Nu was Euwe een pragmatisch en zakelijk ingestelde persoonlijkheid die er vanuit ging dat je er maar het beste van moest zien te maken hoewel hij evenals als iedere fatsoenlijke Nederlander de Duitsers met hun 1000-jarig rijk liever vandaag dan morgen zag vertrekken. Hij heeft de gehele oorlog een gepast gebruik gemaakt van zijn sterke positie als ex-wereldkampioen schaken waar de Duitsers in het kader van hun propaganda graag goede sier mee wilden maken. Als schaakmedewerker van het Duitse bondsorgaan kon hij wat inkomen voor Hans Kmoch genereren. Adri Plomp van het S.G. Hilversum die veel historisch onderzoek heeft gedaan stelt dat je aan het Duits kunt zien dat Kmoch in feite het werk deed. Euwe werd dus door de bezetter niet als deutscheindlich gezien, maar zijn manier van opereren werd zowel tijdens als na de oorlog niet als collaboratie beschouwd in die zin dat het tegen het Nederlands belang was. Hij slaagde er in om zijn openingenreeks in 1943 in Zweden uit te

geven. Voor de correspondentie daarover moet hij de medewerking van de Duitse autoriteiten hebben gehad. Hoe die betaling geregeld is weten we niet, maar wel is het opvallend dat Euwe tijdens de eerste bondsraadvergadering na de oorlog meedeelde dat er 150 schaakspellen in Zweden waren aangekocht. Om het leven van Euwe in kaart te brengen moet je wel eens gaan combineren! Ook kreeg hij het voor elkaar om een brief aan Aljechin te schrijven waarin hij deze verzocht om via zijn (schaak)relatie Hans Frank, de hoogste nazi-baas in Polen, iets te doen voor de gedeporteerde Landau. Bovendien kon hij na de oorlog duidelijk maken dat zijn contacten met de bezetter hem hielpen om goede dingen te doen, vooral t.b.v. van de voedselvoorziening tijdens de hongervinter. Vrachtauto's met kinderen uit de randstad gingen naar Friesland en voedsel ging mee terug. Daarover vertelt hij aan zijn biograaf Munninghoff en in *Matten*, nr. 3 (2008) gaat ook Lex Jongsma daar nog eens op in. (*)

Na de oorlog moest Euwe zich verantwoorden bij de POD (Politieke opsporingsdienst) en dat zal hem pijn hebben gedaan. Het is meer goede vaderlanders overkomen. Euwe was niet grijs gebleven, had moed getoond, was niet voor verantwoordelijkheid weggelopen en de totaalbalans was zeker positief, daar konden genoeg mensen van getuigen. Toch heeft die oorlog hem zijn gehele leven dwars gezeten anders zou hij daar wel frank en vrij met Munninghoff over hebben gesproken. Op 3 maart 1947 wordt dossier nr. 15482 van de Politieke Recherche Afdeling inzake Max Euwe geseponeerd en vernietigd, terecht maar jammer voor de geschiedschrijving. Het onderzoek stelde niet veel voor want in december 1945 werd Euwe niets in de weg werd gelegd om aan het toernooi in Hastings deel te nemen.

Euwe was het tegengestelde van een Nurschachspeler zoals Aljechin, ook niet in de na-oorlogse jaren toen hij een tijd beroepsschaaker was; hij was ook politiek-maatschappelijk geëngageerd. Zijn voorkeur in de loop van de tijd vertoont het meest geëigende patroon, opschuiven naar rechts. Sosonko laat ons weten: Euwes relatie met de Sovjet-Unie kende verschillende fasen. Tot de Tweede Wereldoorlog was hij zonder meer gegrepen door de idee van het communisme, van een samenleving waarin alles gelijkelijk werd verdeeld. Dit standpunt werd toen overigens door een niet onaanzienlijk deel van de Westerse intellectuelen gehuldigd. Slechts een enkeling wist zich te onttrekken aan het optische bedrog, het ronkende enthousiasme, en liet zich niet meeslepen door het grandioze decor dat de Sovjet-Unie toen voor buitenlanders had opgetrokken. Waarschijnlijk heeft Euwe hem dit verteld in de rol van spijtoptant, want zo was het beslist niet. Wel was hij in gezelschap van een andere bekende sterkschaaker; de welgestelde Rotterdamse advocaat Mr. Oskam, schaakweldoener, schaakbestuurder en talenwonder behoorde ook tot die club. Dat zal de reden zijn dat hij in de oorlog als gijzelaar in Sint-Michiëlsgestel terecht kwam en daar zijn tijd doorbracht met het vertalen van boeken van Botwinnik en Herbstman. In 1948 tijdens het toernooi om het wereldkampioenschap in Moskou kreeg Euwe mede door de verhalen van Keres in de gaten dat je daar allesbehalve in het paradijs was. Het is echter gepast om er na deze relativerende beschouwingen even bij stil te staan dat er ook intellectuelen zijn geweest die de moeite namen om zich op de hoogte te stellen van de feiten in de Sovjet-Unie en nazi-Duitsland en inzagen dat het hier ging om dictatoriale, misdadige regimes. Zij verenigden zich reeds in 1936 in de beweging Eenheid door Democratie, die zowel het communisme als het nazisme afwees (geen Mussert

en geen Moskou).

Na de oorlog behoorde Euwe tot de PvdA, was schaakredacteur van het met die partij gelieerde dagblad *Het Vrije Volk* en ging in 1970 met onder andere Drees over naar DS'70, waarvan Drees jr. de leiding had. Dit naar aanleiding van de invloed van Nieuw Links op de koers van de PvdA.

Euwe vormde een eenzame schaakgeneratie hetgeen in ieder geval voor een deel verklaard kan worden door de slachting die de eerste wereldoorlog aanrichtte onder de Europese jeugd. Dat was de generatie geboren tussen 1885 en 1900, terwijl in de chaos na die oorlog de jeugd andere zaken aan het hoofd had dan schaken. Die stilstand vindt men ook terug in het feit dat het toernooi van New York in 1924 dezelfde winnaars, zelfs in dezelfde volgorde kende als het 10 jaar eerder gehouden toernooi in Sint-Petersburg, namelijk Lasker, Capablanca en Aljechin. Aan de vooravond van het kandidatentoernooi in New York in 1927 stelde de wereldkampioen Capablanca dat er 12 echte grootmeesters waren. Zijn lijst omvatte naar anciënniteit Lasker (59), Maróczy (57), Marshall (50), Rubinstein (45), Spielmann (42), Vidmar (41), Nimzowitsch (40), Tartakower (40), Bogoljubow (38), Capablanca (38), Réti (38) en Aljechin (34). **Euwe** was toen 26. Tien jaar later, tijdens het AVRO toernooi in 1938 is de situatie totaal gewijzigd; Capablanca (49), Aljechin (45), **Euwe** (37), Flohr (30), Botwinnik (27), Reshevsky (27) Fine (24) en Keres (22). Tijdens zijn laatste grote toernooi, het kandidatentoernooi in Zwitserland in 1953, was Euwe de oudste deelnemer, Stahlberg was 7 jaar jonger en Najdorf 9 jaar.

(*) Mijn vrouw stond als 11-jarige in Den Haag gereed voor zo'n transport naar Heerenveen. Kort voor het vertrek werd bekend dat het vorige transport vanuit de lucht was beschoten en haar ouders zagen er toen van af.

Euwe: Vorm en functie

Een bijdrage van Jaap van den Herik

De carrière van Max Euwe kent drie belangrijke componenten: wiskundige, schaker en bestuurder. In dit artikel laten we zien hoe het denken van de wiskundige zijn loopbaan heeft beïnvloed en gestuurd. Euwe wist op een voortreffelijke manier vorm en inhoud met elkaar te verbinden, alsook vorm en functie. Hij wist als geen ander hoe tactiek omgezet moest worden in strategie. Dat geldt zowel voor het schaken als voor het besturen. De basis voor zijn theorie was geworteld in de wiskunde en vooral in gewoon logisch denken.

1. Wiskunde

Voor Euwe waren er twee verbindingen tussen wiskunde en schaken, te weten *Oordeel en Plan*, het boek dat het schaken als systeemdenken beschrijft en de computer, met als eigen bijdrage *Computer en Schaakspel* (1963). De basis van het denken lag voor Euwe in de wiskunde. In 1919 begon Euwe aan zijn wiskundestudie aan de Universiteit van Amsterdam. Hij studeerde cum laude af in 1923. Tussendoor werd hij in 1921 Nederlands Kampioen. Na zijn studie werd hij leraar wiskunde in Winterswijk (1924) en Rotterdam (1924-1926). Naast lesgeven en schaken deed hij ook promotieonderzoek. In 1926 promoveerde hij opnieuw cum laude op het proefschrift *Differentiaalvarianten van twee covariantie-vectorvelden met vier veranderlijken*. Zijn promotores waren de hoogleraren Roland Weitzenböck en Hendrick de Vries.

Ik heb het proefschrift wel eens bestudeerd in verband met de Christoffel symbolen. Het is degelijk, goed en van hoge kwaliteit en dat in drie jaar. Graag geef ik in dit Euwejaar Euwe een compliment voor deze prestatie. Euwe wilde

de professor-doctor doceert

---

graag verder in de wiskunde. Hij wilde hoogleraar wiskunde worden – hij werd hoogleraar informatica. Hij publiceerde niet veel, te weinig althans om in de academische kring verder te komen. In 1929 schreef hij *Mengentheoretische Betrachtungen über das Schachspiel*. Het artikel was geïnspireerd op de intuïtionistische ideeën van L.E.J. Brouwer. De bijdrage van Euwe was klein. Hij werd door Von Neumann attent gemaakt op publicaties van Zermelo en König, wilde vervolgens het artikel terugtrekken (persoonlijke communicatie) en liet zich daarna door Von Neumann overhalen om het toch te publiceren. Op het web wordt over de inhoud van het artikel (bij het lemma Euwe) te veel ophef gemaakt, door te doen alsof het resultaat toen algemeen geldig was en niet alleen voor de Duitse regel. Euwe zelf zegt expliciet dat het resultaat niet geldt voor de Engelse regel en de 50-zetten

regel. Het web geeft ook geen vergelijking tussen deze regels, die toen alle drie in gebruik waren. In de periode 1933-1934 legde Euwe zich opnieuw toe op de wiskunde. Hij wilde echt verder in dat vak, maar liet zich niettemin verleiden door het schaakspel. Het werk van Euwe op het gebied van de invariantentheorie wordt aan de vergetelheid onttrokken door H.J.A. Duparc en A.W. Grootendorst in *Two decades of Mathematics in the Netherlands 1920-1940*.

2. Schaken

Op 10 juni 1980 had ik een interview met Euwe thuis over de opmars van schaakprogramma's. Van den Herik: Zoudt U weer gaan schaken? "Dat schaken is heel toevallig in mijn leven gekomen, doordat mijn ouders schaakten en ik nogal aanleg had daarvoor. Dan krijg je eerst dat je de beste wilt worden en dan..... . Ik heb mezelf altijd voorgehouden: het mag niet ten koste gaan van de studie. En dat is het ook niet gegaan, want ik ben in 5 jaar afgestudeerd in de wiskunde, dus dat is snel genoeg. Maar ja, daarna die toernooien in het buitenland spelen en natuurlijk de theorie bijhouden en dan ook nog de wiskunde. Je moet eigenlijk met de wiskunde opstaan en naar bed gaan als je echt in de wetenschappelijke wereld iets wilt presteren. Dus zou ik stellig niet schaken kiezen. Als je er tegen aanloopt zoals ik er eigenlijk in mijn jeugd tegen aangelopen ben, dan is het natuurlijk heel wat anders. Mijn ideale ontwikkeling zou zijn wiskunde studeren en dan wiskunde verder uitdiepen, goed op de hoogte zijn van alles en dan eventueel aan de universiteit hoogleraar worden".

3. Krijgskunde: het toepassen van wiskunde

Schaken is een spel met verschillende stijlen. Euwe was een aanvallende, tactische speler, die zich als een vis in het water voelde in gecompliceerde stellingen. Hij was gedisciplineerd, ver-

deelde zijn tijd goed en analyseerde na afloop veel. Hij was in feite de perfecte uitvoering van een legeraanvoerder. Daar zien we de volgende fasen: *engagement* (de tegenstander voert een zet uit) (kost 0.1 – 0.5 seconden), *tactische fase* (eerste reactie op de zet) (kost seconden), *operationele fase* (kiezen van de beste tactische tegenzet) (kost minuten), en *strategische fase* (hoe tactiek past in strategie) (kost uren). De strategische fase behoort bij de wiskunde. Euwe wilde zijn tactische vondsten op een hoger niveau brengen en daartoe ontwikkelde hij strategische concepten. Zijn ambitie bracht hem ertoe om te publiceren, veel te publiceren, vooral over de strategieën die voor het schaakspel van belang waren.

4. Vorm en Inhoud

Het bouwwerk van de wiskunde bleef een inspiratiebron voor Euwe. Het schaakspel kent een opening, een middenspel en een eindspel. Alles moest beschreven worden. Het was een soort Sysifus-arbeid, maar Euwe zette zich gewoon aan deze taak. De vorm was drie keer een twaalfdelige serie. Toen de openingen bleven toenemen in omvang door telkens nieuwe vondsten richtte hij de *Losbladige Schaakberichten* op. Een prestigieuze uitgave waaraan de *fine fleur* van de Nederlandse schakers graag meewerkte. Euwe had een goede neus voor kwaliteit. Hij trok veel mensen aan en stimuleerde ze om met hem mee te werken en verder te komen. Bouwmeester heeft hem daardoor zijn gehele leven: *Grand-Maître* genoemd, sommigen vonden dat overdreven. Ik vond en vind dat zeker in retrospect terecht. Het is teveel Nederlands om het niet te doen. Toegegeven, ik sprak hem zelf altijd aan met "Meneer Euwe". Dat bleef ook zo toen we veel met elkaar optrokken en samen lezingen gaven over computerschaak.

5. Computerschaak

In EEG-verband was in het begin van de jaren zestig grote belangstelling voor automatisch vertalen. Men dacht toen dat een stap in die richting zou zijn het ontwikkelen van een programma dat kon schaken. Daartoe werd een commissie ingesteld, die van 1 april 1961 tot 1 april 1963 onderzocht in hoeverre dit mogelijk was. De taakstelling luidde:

“Het in opdracht van Euratom onderzoeken van de mogelijkheden tot programmering van het schaakspel op elektronische informatie-verwerkende apparatuur”.

De commissie bestond uit P. Braffort (vz), Euwe, Van Seters, Barzin, Berge, De Groot en Moulard. Le Lionnais was toegevoegd lid. Euwe was de redacteur van het eindverslag. Hij schreef grote delen zelf. Het was een super groot karwei, de commissie was tot op het bot verdeeld over de aanpak. De ene partij hield zich bezig met “Numeriek schaken”, de andere partij hield zich uitputtend bezig met subtile verfijningen in de evaluatiefunctie. Euwe slaagde wonderwel. Het project werd evenwel nooit voortgezet. Het verslag heeft echter wel historische waarde, want Euwe en De Groot werden voortrekkers van computerschaakontwikkelingen in Nederland.

6. Vorm en Functie

Samen met Barend Swets en Peter van Diepen was ik een van de volgelingen van Euwe en De Groot. Euwe was in 1964 buitengewoon hoogleraar in Rotterdam geworden en gewoon hoogleraar in Tilburg (Informatica). Hij legde zich evenwel niet toe op computerschaak, maar het had wel zijn belangstelling. Het was zoals in zijn jeugd, hij wilde de Methodologie van de Automatische Dataverwerking bestuderen, maar zag het schaken steeds weer langs komen als een uitdaging. Hij sloot zich er niet voor af, maar gaf zich er ook niet aan over.

Tot op de huidige dag heb ik moeite om hun (Euwe en De Groot) overtuiging tot in de finesse te begrijpen. Euwe en De Groot waren beiden uitstekende hoogleraren, hun denkvermogen was heel goed ontwikkeld en toch waren ze zo verknocht aan het schaakspel dat ze niet konden (of wilden) geloven dat een computer in staat zou zijn de wereldkampioen te verslaan. vdH (10 en 19 juni 1980): “Denkt u dat een computer op grootmeesterniveau zou kunnen spelen?”

Euwe (10 juni 1980): “Dat denk ik niet, nee! Daar ben ik vrijwel van overtuigd”.

De Groot (19 juni 1980): “Nee, beslist niet. Ik acht het eigenlijk ook niet mogelijk dat hij stabiel meester-niveau haalt”.

7. Bestuurder

Van 1970 tot 1978 was Euwe voorzitter van de FIDE. Hij deed veel voor het computerschaak. Hij stelde zelfs voor dat de ICCA met een computerteam aan de Schaak Olympiade zou deelnemen. Dan konden we de speelsterkte goed in kaart brengen. Het voorstel haalde het niet. Voorts richtte Euwe binnen de Alexander Ruebstichting een afdeling Computerschaak op en zorgde hij ervoor dat er een vaste column over Computerschaak kwam in *Schakend Nederland* (Dank u, meneer Euwe). Zelf ging Euwe de strijd nooit uit de weg. Zeker niet als hij daarbij zijn overtuiging kon bevestigen.

8. Speler-ambassadeur

Op 25 september 1974 speelde hij ter gelegenheid van de 70^e dies natalis van de TUDelft (toen nog Technische Hogeschool Delft) een wedstrijd tegen de CD-6600 (Control Data). Programma's werden toen nog met computers geïdentificeerd. Daarom was IBM terughoudend (bij de eerste kampioenschappen stond in de *New York Times*: “Computer Loses by King Size Blunder; IBM (lees watson) moet er niet

aan denken dat het woord computer door IBM vervangen zou worden. Later is IBM daar anders over gaan denken: Kasparov-DEEP BLUE, 1996 en 1997). De programmeurs van CD-6600 waren David Slate, Larry Atkin en Keith Gorlen. Het dagblad *De Tijd* besteedde er een hele pagina aan op 25 september en drukte daarbij een demonstratiepartij van Euwe af uit januari 1974, met commentaar van Euwe (twee opmerkingen zijn overgenomen).

CD-6600 (computer) - Prof.dr. M. Euwe

1.c4 e5 2.Lc4 Pf6 3.Pc3 Pxe4 4.Pxe4 d5 5.Lb5+ c6 6.Ld3 dxe4 7.Lxe4 Ld6 8.d4 exd4 9.Dxd4 o-o 10.Pf3 De7 11.Lg5 f6 12.Le3 Pa6 13.o-o-o Lc7 14.c4 Le6 15.Lc2 Pb4 16.Lb1 Tad8 17.De4 f5 18.Dh4 Dxb4 19.Pxb4 b6 20.b3 f4 21.Ld4 c5 22.Lc3
 Euwe: "Terwijl ik enkele seconden over mijn volgende zet nadacht, gebeurde er iets onverwachts: de computer verklaarde mijn partij plotseling voor mij verloren. De beschikbare tien minuten waren namelijk opgebruikt en ik had dus de tijd overschreden! Het bleek evenwel dat de tijd die nodig was voor de vertaling van mijn zetten in de Engelse notatie plus de tijd nodig voor het indrukken van de toetsen om die computer mijn zet mee te delen op mijn rekening was geschreven!

Ik meende derhalve recht te hebben op extra bedenktijd en de aanwezige computerexperts waren het met mij eens. Ik kreeg nog tien minuten.

22...Pc6 23.Txd8 Txd8 24.a3 Pd4 25.Lc2 Te8 26.f3 g5 27.Lxd4 cxd4 28.Pf5 Lxf5 29.Lxf5 Te2 30.Lh3 Te3 31.Kb2 Le5 32.Le6† Kg7 33.Ld5 d3+ 34.Kb1 Te2 35.Le4 d2 36.Kc2? (Euwe: de enige grove fout. Na 36. Td1 Txg2 37. Kc2 Txh2 38. Txd2 Txd2 39. Kxd2 had nog een lang eindspel kunnen volgen) 36...Te1 37.Kxd2 Txh1 38.h3. Wit geeft het op.

9. De toekomst

Toen ik een in memoriam schreef voor *Schakend Nederland* over Euwe stond ik opnieuw stil bij zijn mening dat een computer nooit sterker zou kunnen spelen dan de wereldkampioen. Hij was wereldkampioen geweest. Ik achtte hem heel hoog en meende iets van zijn denken te begrijpen en ook van de manier waarop hij in het leven stond. Daarom denk ik dat Euwe als wetenschappelijk onderzoeker niet echt verbaasd zou zijn als het toch anders was dan hij gedacht had. Dat heb ik toen ook zo opgeschreven en daar ben ik achteraf blij om, want het onderstreept de flexibiliteit die hij op bestuurlijk gebied zo vaak getoond heeft. Denk maar eens aan zijn beslissingen aan het begin van de match Spassky-Fischer. Ik kan me zelfs voorstellen dat Euwe als hij nog geleefd had welwillend geknikt zou hebben wanneer hij mijn bewering gedaan bij de schaakolympiade bij Dresden 2008 gehoord zou hebben: in 2035 is het schaakspel opgelost dat wil zeggen een computer heeft bepaald wat de theoretische uitslag is: wit wint, zwart wint of remise.

Jaap van den Herik werkt bij Tilburg centre for Creative Computing (Universiteit Tilburg).

De invloed van Euwe

Een bijdrage van Hans Böhm

Sinds Max Euwe wereldkampioen werd in 1935 is er in Nederland veel veranderd op schaakgebied. We werden een schaakland, met echte professionals, met vele toptoernooien, een grote schare geregistreerde schakers (zo'n 34.000 leden telde de KNSB in de tachtiger jaren) en een grote groep schaakgeïnteresseerden onder de totale bevolking (zo'n 2 miljoen volgens onderzoeken van Interpolis ergens rond 1985). Iedere zichzelf respecterende krant had een schaakrubriek.

Daarom bracht de VARA in 1987 een documentaire uit onder de titel 'Krijgt Nederland na Euwe nog een wereldkampioen?' Ik mocht Jan Timman, John van der Wiel en Jeroen Piket een uur lang interviewen over hun ambities over deze prangende kwestie. Het interview stond niet op zichzelf: de gedachte was om er een serie van te maken en deze drie WK-kandidaten om de zeven jaar weer dezelfde vraag te stellen. Het is bij die ene uitzending gebleven. Helaas strandde Jan in 1993 op Nigel Short, zodat de WK-tweekamp

Kasparov-Short werd. John stond ooit op de vijftiende plaats op de wereldranglijst maar dat bleek zijn top, hij gleed langzaam op die ranglijst naar beneden. Jeroen was lange tijd een goede kandidaat (hij versloeg Kasparov in zijn eigen tijdperk en dat wil wat zeggen) maar hij verkoos een maatschappelijke carrière.

Max (ik mocht Max zeggen) is nog steeds aanwezig, leeft nog steeds voort. Natuurlijk door het Max Euwe Centrum met een permanente tentoonstelling over werken en leven van Euwe. En ook door de Euwe-ring, zodat we Euwe blijven memoreren. Maar vooral in het schakershart van diegenen die Max hebben gekend. Als ik ergens spreek voor schakers of ik doe iets voor kinderen of ouderen, dan heb ik het gevoel dat Max over mijn schouder meekijkt. Hij was feitelijk de grootste promotor van onze edele denksport, door zijn daden, zijn woorden en zijn geschriften. Door Max Euwe kijken grote schaaklanden als Rusland, Amerika en de laatste jaren China met jaloezie naar dat kleine Nederland. Euwe heeft Nederland groot gemaakt in de schaakwereld.

Euwe 'op straat'

Een bijdrage van Eddy Sibbing

In diverse plaatsen leeft Max Euwe voort door zijn aanwezigheid op straat. Zo is er een **Max Euwestraat** in Arnhem, Zandvoort, Den Bosch, Rosmalen en Utrecht. De Doctor Max Euwestraat in Utrecht ligt midden in de zogenaamde "Schaakwijk" met straten als Schaakstraat, Grootmeesterplein, Paardesprongstraat, Pionstraat, Simultaanstraat,

Rokadestraat en Stauntonstraat. Tot de renovatie van de wijk (tussen 1998-2005) bestonden ook nog de Koning-, Dame-, Loper- en Torestraat.

In de Rotterdamse wijk Kralingen is een **Max Euwelaan**. Een statige laan waar voornamelijk bedrijven gevestigd zijn. Tenslotte kent iedereen het **Max Euweplein** in Amsterdam, maar wie wist dat ook Haarlem een Max Euweplein heeft?

Euwe op zijn eigen plein vereeuwigd

Terug naar ons eigen plein. Vrijwel elke Amsterdammer kent het schaakspel op het Max Euweplein, maar slechts weinig mensen weten hoe het er gekomen is. In 1995 was de 9-jarige David van Zeggeren uit Amstelveen op vakantie in Oostenrijk en zag in Salzburg schakers buiten op een plein spelen. Bij terugkomst stuurde hij een brief naar de gemeente Amsterdam met het plan om ook op het Max Euweplein zo'n schaakspel te plaatsen. Zonder dat David het wist werd zijn idee ingediend bij 'Startgeld', waarbij uitvoerbare ideeën die een impuls aan de stad geven beloond konden worden met een geldprijs. Er waren meer dan 70 inzendingen, maar de jury was unaniem in haar oordeel: het idee van David was het beste en hij won de prijs van 5000 gulden. Dat geld was bedoeld voor de realisering van het bord, maar David kreeg wel een kaartje voor de wedstrijd Ajax-AC Milan en ook nog wat schaakcadeaus. Het duurde echter nog even voordat het spel er daadwerkelijk kwam, maar op 6 juli 1996 werd het schaakspel op het Max Euweplein feestelijk in gebruik genomen. Een tegel aan de rand

van het bord verwijst naar het succesvolle initiatief van David. Vanaf de eerste dag wordt er elke dag gespeeld en heeft het spel veel bekijks. Vooral in de zomer zijn er honderden toeristen die naar de partijen kijken en vooral ook foto's maken.

Sinds 2004 staat er een fraai bronzen beeld van Euwe naast het bord. Dat was een geschenk van het Holland Casino en de pleinvereniging aan de gemeente Amsterdam bij het 12½-jarig bestaan van het Max Euweplein. Kunstenaars José Fijnhout heeft zich voor haar beeld laten inspireren door de postzegel van Euwe die in 1981 werd uitgegeven.

De inmiddels 24-jarige student David van Zeggeren wordt nog regelmatig door zijn omgeving herinnerd aan het bekendste schaakspel van Nederland dat er door zijn initiatief is gekomen. Hoewel hij zelden terugdenkt aan de periode dat hij in de belangstelling van de media stond, heeft hij nog wel alle krantenartikelen en een filmpje van AT5 "ergens liggen". David heeft nooit op een schaakclub gezeten, maar schaakte in zijn schoolperiode veel, onder andere met klasgenoot Redmar Damsma, die het inmiddels tot de KNSB-competitie heeft gebracht. Momenteel loopt hij met het idee rond om ook in Groningen, waar zijn ouders inmiddels wonen, een buitenspel te realiseren.

David van Zeggeren op "zijn spel" in januari 2010

Een bijdrage van Evert-Jan Straat

De volgende uitgaven ontving het MEC van uitgeverij New in Chess.

Matten nr.7 Schaakverhalen New in Chess, 2010. 134 pagina's. € 11.95

Dit themanummer over vrouwen opent met een mooi verhaal van Jan Timman over zijn ontmoetingen met Judit Polgar. Veel aandacht wordt besteed aan Nederlandse kampioenen uit heden en verleden. Peter Boel beschrijft het turbulente levensverhaal van Fenny Heemskerck. Corry Vreeken wordt geïnterviewd door Dirk Jan ten Geuzendam. De poging van Corry Vreeken om haar prestaties hoger in te schatten dan die van Fenny Heemskerck doet geforceerd aan. Fenny speelde tenslotte met succes in enkele Kandidatentoernooien. De opsomming van haar beste prestaties klopt niet. Zo behaalde ze op de Damesolympiade in Oberhausen in 1966 niet het beste resultaat aan het eerste bord. Onder anderen Alexandra Nicolau, die toen nog voor Roemenië uitkwam, behaalde een hogere score. Na haar emigratie naar Nederland begin jaren '70 was Cathy van der Mije-Nicolau jarenlang ver weg onze sterkste speler. Het is jammer dat aan haar geen aandacht wordt besteed. Ook haar opvolgers komen uit het buitenland. Erika Sziva en Peng Zhao Qin komen uitgebreid aan het woord en spreken openhartig over hun privéleven. De jongste generatie, de tweeling Marlies en Laura Bendsdorp, wordt door Karel van der Weide aan de tand gevoeld. Hoewel ze pas 24 zijn, hebben beiden voor een vaste baan gekozen. Laura speelt op recreatief niveau, Marlies, die als tweede in het NK vrouwen 2009 eindigde, heeft nog wel enige ambitie. Wordt er in dit nummer nog geschaakt? Ja, Lex Jongasma laat enige dameoffers zien. Het laatste artikel

gaat niet over vrouwen. Adri Plomp beschrijft het korte leven van Salo Landau, die in de oorlog werd vermoord.

Jesus de la Villa: Dismantling the Sicilian. New in Chess, 2009. 336 pagina's. € 23.95

Hoe kan wit het Siciliaans zo effectief mogelijk bestrijden? Met deze vraag in gedachte heeft de auteur een repertoire voor wit samengesteld dat deze opening met messcherpe varianten tracht onderuit te halen. Uit de overstelpende hoeveelheid materiaal heeft hij gekozen voor varianten met, indien mogelijk, de opzet f2-f3, Le3, Dd2 gevolgd door lange rokade. Slechts een enkele keer beveelt hij voor amateurs een rustiger zijvariant aan, die hij niet verder uitwerkt. Met zijn aanpak legt De la Villa de lat erg hoog en van enkele zeer actuele varianten spreekt hij het vermoeden uit dat zijn aanbeveling slechts enkele maanden zal standhouden. Dat het boek compleet is, blijkt uit het feit dat ook minder gebruikelijke varianten op de tweede zet van zwart worden besproken. Elk hoofdstuk begint met een historische inleiding en een waardering van het belang van de variant. Het eindigt met een samenvatting van de beoordeling van de verschillende varianten. Daardoor is het ook te gebruiken als naslagwerk. Het geheel is overzichtelijk gepresenteerd. Aanbevolen aan houthakkers die graag leven aan de rand van de vulkaan.

Viktor Moskalenko: Revolutionize your Chess. New in Chess, 2009. 350 pagina's. € 24.95

Moskalenko heeft een opmerkelijk boek geschreven om jezelf als speler te verbeteren. Dynamisch spel, de kunst om strategie en tactiek te integreren, is de toverformule van het moderne schaak. De auteur geeft vijf criteria om een stelling te taxeren, Moskalenko's Five

Touchstones. Verder besteedt hij aandacht aan persoonlijke zaken als intuïtie, psychologie, fysieke conditie, discipline en concentratievermogen. Om de individuele eigenschappen van de stukken beter te leren kennen begint hij met het eindspel. Vervolgens wordt in het hoofdstuk over het middenspel aandacht besteed aan de geïsoleerde pion. Smyslov was een groot kenner van deze materie. Tot zover is het boek voor de gemiddelde clubspeler goed te volgen. Vervolgens behandelt Moskalenko dynamische openingsvarianten zoals de Botwinnik-variant van het Slavisch. Dit is een zeer ingewikkeld systeem en de daaruit voortvloeiende complicaties hebben een hoge moeilijkheidsgraad. Het lijkt alsof de auteur hiermee een veel sterkere spelerscategorie op het oog heeft. Samengevat een interessante uitgave voor spelers met ambitie.

New in Chess Yearbook 93. New in Chess, 2009. 246 pagina's. € 26.95

In het forum laait de discussie over het Traxler-gambiet weer op. Sosonko's Corner schenkt aandacht aan koningszetten in de opening. Tegenwoordig wordt over het opgeven van de rokade flexibeler gedacht dan vroeger. De surveys van de openingsvarianten bevatten bijdragen van onder anderen A. Kuzmin, Pelletier, Mikhalevski, Gutman, Moskalenko, Lukacs/Hazai, Ikonnikov en Stohl. Tenslotte bespreekt Glenn Flear twee boeken van Kasparov: *On Modern Chess Part 2: Kasparov vs Karpov 1975-1985* en *Part 3: Kasparov vs Karpov 1986-1987* en vier actuele openingsboeken.

Van uitgeverij Tirion ontvingen wij:

Hans Böhm & Yochanan Afek: Wij presenteren...

DE PION. Tirion, 2010. 141 pagina's.

€ 17.95

De pion wordt beschouwd als het zwakste stuk maar je hebt er gelukkig acht van. In eendrachtige samenwerking of als eenzame strijder

kan hij, als hij op zijn best is, ieder ander stuk domineren. Verder beschikt de pion over enkele bijzondere eigenschappen: de keuze bij de eerste zet, de en-passant regel en de promotie. Van deze eigenaardigheden wordt gebruik gemaakt om zestig thema's te behandelen, de meeste van tactische aard. Het gaat hier zowel om voorbeelden uit de praktijk als uit de wereld van studies en problemen. Per thema worden vier voorbeelden gegeven. Een leuk boek over de wonderse wereld van de pion.

Van uitgeverij McFarland ontvingen wij twee fraai gebonden boeken.

Eliot Hearst and John Knott: *Blindfold chess*. McFarland, 2009. 437 pagina's. € 61.95

Blind schaken is lange tijd verbonden geweest met het geven van blind simultaanseances. In 1783 gaf Philidor in Londen een voorstelling aan drie borden. Het was een vorm van vermaak dat bij een groot publiek opzien baarde. In het begin van de 20e eeuw ontstond er een wedloop tussen enkele specialisten om tegen steeds hogere aantallen te spelen. De belangrijkste waren Pillsbury (22 partijen), Réti (29), Aljechin (32) en Najdorf. Deze laatste speelde in 1947 tegen 45 consulterende tegenstanders. De voorstelling duurde 24 uur en wordt door de auteurs als het wereldrecord simultaan blind schaken

beschouwd, hoewel de oppositie zwak was. De betekenis van zo'n record hangt natuurlijk nauw samen met de geboden tegenstand en het resultaat. Zo bekeken zijn er velen die Aljechin als de grootste blindspeler aller tijden beschouwen. Nadien zijn geen serieuze pogingen meer gedaan om het record van Najdorf te breken. Tegenwoordig wordt er tijdens het jaarlijkse Amber toernooi in Monaco een blind rapidpartij gespeeld. Afgezien van blunders die gemaakt worden omdat een speler een verkeerde stelling in gedachte heeft, staan deze partijen op goed niveau. Het tweede gedeelte van deze uitgave houdt zich bezig met de psychologie van het blind schaken. Hoe slaagt een blind simultaanspeler erin zoveel verschillende stellingen te onthouden? Daarover bestaan verschillende opvattingen. Het laatste deel bevat een selectie van 444 blindpartijen. Met deze uitgave hebben de auteurs een standaardwerk over het blind schaken samengesteld dat tot nu toe in de schaakliteratuur ontbrak.

Peter P. Lahde: *Isaac Kashdan, American Chess Grandmaster*. McFarland, 2009. 348 pagina's. € 49.90
Twintig jaar is de auteur bezig geweest de partijen van Kashdan te verzamelen. Een zoektocht door diverse bronnen leverde tientallen onbekende partijen op. Daardoor werd het respectabele aantal van 757 partijen vastgelegd: 661 wedstrijdpartijen, de overige zijn simultaan-, consultatie- en trainingspartijen. Kashdan (1905-85) werd rond 1930 als de sterkste speler van de USA beschouwd. Op de Olympiade won hij met het Amerikaanse team in de jaren dertig drie keer de gouden medaille. Ook in de toernooiarena was hij succesvol. Rond 1935 werd hij door Reshevsky en Fine overvleugeld. In 1955 beëindigde Kashdan zijn schaakloopbaan. Hij bleef actief als journalist en was arbiter bij de twee beroemde toernooien om de Piatigorsky Cup midden jaren zestig.

Het partijengedeelte wordt voorafgegaan door een verwijzing naar 33 buitengewone partijen, zodat van de liefhebber niet het onmogelijke wordt gevraagd. Ongeveer zeventig partijen zijn geanalyseerd, vaak door Kashdan zelf. Een fraai eerbetoon aan een sterke grootmeester die in de vergetelheid dreigde te geraken.

Van de Zwitserse uitgeverij Olms ontvingen wij de volgende uitgaven.

Wolfgang Uhlmann, Gerhard Schmidt: *Open Files*.

Edition Olms, 2009. 164 pagina's.

€ 24.95

Deze volledig herziene uitgave geeft een goed overzicht van de betekenis van open lijnen. Uhlmann weet kernachtig de nuances van deze materie onder woorden te brengen. In het eerste hoofdstuk worden de basisprincipes uiteengezet. Vervolgens worden de diverse aspecten van een open lijn systematisch behandeld. Na de opening of in het middenspel geeft de auteur een stellingsoordeel en analyseert vervolgens de partij voor zover dat voor het behandelde thema van belang is. Beroemde partijen passeren de revue; van Steinitz – Von Bardeleben uit 1895 tot Judit Polgar – Berkes 2003, in totaal 113 partijen. Het zwakke punt van deze uitgave is dat varianten soms niet kloppen en redacteur Ken Neat zich genoodzaakt ziet aanvullingen en verbeteringen toe te voegen. Toch is het een onderhoudend en leerzaam boek. Geschikt voor spelers met een rating vanaf 1800.

Mark Dvoretzky, Artur Yusupov: *Secrets of Creative Thinking. School of future champions 5*. Edition Olms, 2009. 206 pagina's. € 24.95

Het vijfde en laatste deel van deze serie. Er worden onderwerpen behandeld zoals de berekening van varianten, de ontwikkeling van de intuïtie en de psychologie van het nemen van beslissingen zowel voor de aanvaller als de verdediger wordt onderzocht. Behalve de

auteurs leveren nog vijf anderen bijdragen, wat de samenhang niet ten goede komt. Bijzonder leuk is het hoofdstuk van Yusupov over gemiste schoonheidsprijzen. Met veel gevoel voor understatement analyseert hij zijn eigen creaties. Hij hoopt dat de lezers er iets van zullen opsteken, zelf heeft hij er weinig van geleerd. Dit deel is eerder verschenen onder de titel *Attack and Defence* (Batsford, 1998). De tekst is opnieuw vertaald door Ken Neat, het schaaktechnisch gedeelte is ongewijzigd gebleven. Het is een omissie dat de uitgever niet naar deze eerdere uitgave verwijst.

Tijdens een boekpresentatie in het Max Euwe Centrum schonk uitgever Hanon Russell ons een exemplaar van het volgende boek.

Karsten Müller: *The Career and Complete Games of the American World Chess Champion*. Russell Enterprises, 2009. 408 pagina's. € 31.95

In het voorwoord wordt de carrière van Fischer door Larry Evans in een notendop beschreven. Evans ontmoette Bobby toen hij 13 jaar was en lange tijd was hij een vertrouwenspersoon van hem. Hij hielp Fischer bij het samenstellen van *My 60 Memorable Games* dat in 1969 verscheen. Karsten Müller gaat in zijn introductie aan de hand van diagrammen in op enkele hoogtepunten van zijn carrière. Aan het slot van het artikel besteedt hij aandacht aan de invloed van

Fischers wereldtitel op de schaakwereld. In de Verenigde Staten en Europa, eigenlijk over de hele wereld was er in de jaren 70 sprake van een schaakboom: meer publiciteit, meer schakers en toernooien met betere financiële voorwaarden. Een hele generatie profspelers heeft van Fischers hoge financiële eisen geprofiteerd. Ten slotte geeft Andy Soltis een uitvoerig overzicht van het openingsrepertoire van Fischer.

De hoofdmoot vormen de partijen van Fischer, in totaal 736. Het omvat al zijn wedstrijdpartijen en enkele exhibitiepartijen. De analyses van Müller zijn tamelijk kort wat bij een werk van een dergelijke omvang onvermijdelijk is. Uiteraard maakt de auteur gebruik van bestaande analyses, zoals die van Kasparov uit *Kasparov on My Great Predecessors*. Alle analyses heeft hij gecontroleerd met de computer. Een minpuntje is dat Müller zelden verwijst naar Fischers analyses in *My 60 Memorable Games*. De illustraties zijn uitstekend met veel onbekende foto's en afdrukken van documenten en enkele brieven. Deze uitgave is interessant voor iedereen die wil genieten van de partijen van het genie Fischer.

Ten slotte ontving het MEC:

Renzo Verwer: *Bobby Fischer voor beginners*. Aspekt, 2008. € 11.95

Dennis Breuker: *Memory versus Search in Games*. Siks Dissertation Series No. 98-4, 1998.

LEZERREACTIES

We kregen twee reacties naar aanleiding van Nieuwsbrief 73.

Snosko-Borowski, mag het een ietsje minder?

In Nieuwsbrief 73 wordt deze schaker door Hans Böhm bijgezet in dezelfde galerij als o.a. Tarrasch en Capablanca en dat is te veel eer.

Tegen Tarrasch heeft hij één keer gespeeld en verloren, Neurenberg 1906. (Feenstra Kuiper, *Hundert Jahre Schachturniere 1851-1950*) Ook heeft hij nooit van Capablanca gewonnen. In hun derde ontmoeting slaagde hij er in om met wit na 15 zetten een eindspel op het bord te krijgen dat zo potremise was dat zelfs Capablanca het wel genoeg vond en in de eerste twee partijen werd

hij in de pan gehakt. (*Weltgeschichte des Schachs, deel 14*). Er gaat over deze twee schakers trouwens een aardige anekdote. Snosko-Borowski publiceerde veel en vertelde dat hij bezig was met een boek getiteld “Slechte zetten van Capablanca”. Toen Capablanca dit hoorde zei deze dat hij bezig was met een boek “Goede zetten van Snosko-Borowski” maar dat hij nog steeds niet verder was gekomen dan de eerste bladzijde. (Poppe Dijkhuis uit Haren)

Joegoslaven?

Jaap Staal heeft in zijn artikel “Schaken in de moderne literatuur” kritiek op Gerrit Krol.

Deze laat in het Stauntontoernooi van 1946 te Groningen Joegoslaven meespelen, maar volgens Jaap Staal was dat zo’n beetje de enige nationaliteit die daar ontbrak. Hier moet ik het echter voor Krol opnemen. Er deed namelijk wel een Joegoslaaf mee en dat was Dr. Vidmar, geboren in 1885 te Ljubljana. Hij behoorde samen met Bernstein en Tartakower tot de oudste deelnemers. Hij werd 17^e van de 20 deelnemers met een score van 6½ punt uit 19 partijen. Het is uiteraard niet zo belangrijk, maar ik wilde Krol en Vidmar toch de eer geven die hun toekomst. (Harald Struiweg uit Blokzijl)

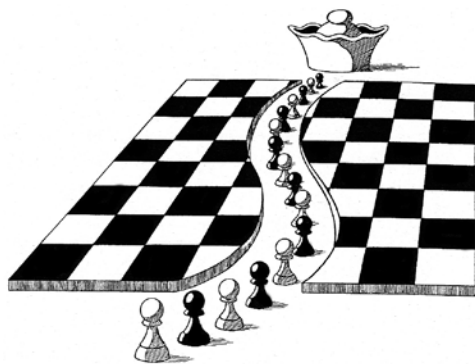
SCHAAKKARAVAN

In februari 2009 is het MEC gestart met “De schaakkaravaan”, een project om het schoolschaak te stimuleren. We geven schaaklessen op Amsterdamse scholen en er is ook elk half jaar een cursus om schaakleraren op te leiden. Daarnaast organiseren we twee keer per jaar een *schaakhappening* waar de kinderen allerlei leuke schaakactiviteiten kunnen doen. De ambassadeur van dit project, Hans Böhm, schrijft regelmatig een column op het speciale Karavaanblog en werkt mee aan de happenings. De bekende schaaktekenaar Rupert van der Linden heeft speciaal voor de Schaakkaravaan enkele fraaie tekeningen gemaakt.

In het eerste jaar hebben we op 10 verschillende scholen aan 22 groepen les geven. In totaal hebben bijna 350 kinderen via de Schaakkaravaan leren schaken. De twee cursussen voor schaakleraren hebben 21 nieuwe gediplomeerde schaakleraren opgeleverd.

In 2010 draait de Schaakkaravaan volop: de cur-

sus voor leraren is in februari gestart met maar liefst 16 deelnemers en er is een bijscholing geweest voor alle leraren van de Schaakkaravaan. Begin maart doen 12 scholen (19 lesgroepen) mee aan de Schaakkaravaan. Bijna 275 kinderen krijgen schaakles via de Schaakkaravaan.

Het logo van de Schaakkaravaan, getekend door Rupert van der Linden

MUSEUM

De expositie over Donner kost meer tijd dan verwacht. We hopen deze expositie voor de komende zomer gereed te hebben. In de tussen-

tijd hebben we een expositie met diverse fraaie en bijzondere schaakspellen ingericht.

MAX EUWE MATCHES

In het kader van ons talentenplan organiseren we in mei 2010 de **Max Euwe Matches**. Vijf grote Nederlandse jeugd talenten zullen dan de strijd aangaan met gerenommeerde grootmeesters: Anish Giri-Nigel Short, Robin van Kampen-Lubomir Ftacnik, Benjamin Bok-Yasser Seirawan, Lisa Schut-Sebastian Siebrecht en Anne Haast-Dennis de Vreugt. Deze matches worden mogelijk gemaakt door sponsoring van *Managementboek.nl* en *Deloitte*.

Nigel Short (links) speelt in mei tegen Anish Giri

BOEKENBEURS

Op zaterdag 8 mei is onze volgende boekenbeurs. We zijn open van 11.00-14.00 uur. Particulieren

kunnen tot woensdag 5 mei een tafel reserveren: euwemec@xs4all.nl of 020-6257017.

GASTENBOEK

Een bijdrage van Cor ten Woude

Hieronder enkele reacties van bezoekers in ons gastenboek.

Was zeer verrast over de opzet van het MEC. Heb met interesse kennis genomen van alle wetenswaardigheden omtrent Max Euwe.
Gerard Vliet, Arnhem

Es war eine Überraschung, dieses informative Museum zu entdecken. Welch ein Zufall.
H.Marttle, Stuttgart

It was very enriching to see, how this museum is treating chess! Indeed, the Kings game!
Caspi, Tel-Aviv, Israel

Excellent Library and very friendly staff. We need more of this!
Marcello, Italy

Een fantastisch mooi schaakmuseum. Proficiat!!
R.Schoermans, Kapellen, België

Eerste museumbezoek na een paar NBC-vergaderingen. Erg interessant, vooral het oude filmmateriaal. Bedankt voor de gastvrijheid (en koffie).
Ron Langeveld

What a beautiful museum, known world-wide. Thank you for sharing!
Tony Rich, USA

Every time I visit things look better!
John Donaldson, Berkeley California, USA

What a pleasure! Keep it up .... Please
H.Sadegli, Lausanne, Schweiz

De meeste bezoekers van het MEC komen uit Nederland, maar we krijgen bezoekers uit alle windstreken. In 2009 kwamen de buitenlandse

bezoekers uit de volgende landen:

Spanje	12
Duitsland	11
Israel	10
Italië	9
België	9
VS	9
Australië	8
Engeland	7
Canada	6
Brazilië	4
Oostenrijk	4
Zweden	3
Ierland	2
Portugal	2
Denemarken	2
Polen	2
Slovenië	1
Wales	1
Rusland	1

SCHENKINGEN EN DONATIES

In de vorige Nieuwsbrief schreven we al over de verzameling krantenartikelen die de weduwe van Wim Lonis het MEC heeft geschonken. Inmiddels is de verzameling in kaart gebracht en hebben we er een juweeltje bij! Jarenlang heeft Lonis krantenartikelen verzameld en systematisch in mappen geplakt.

Het grootste gedeelte bestaat uit de – wekelijkse – rubrieken uit de Volkskrant, NRC, Telegraaf, Het Parool en AD. Daarnaast zijn er vele mappen over toernooien (o.a. Hoogovens, NK, Interpolis, IBM, OHRA, Donner), matches

(o.a. Fischer-Spasski, Karpov-Kortsnoj, Karpov-Kasparov), personen, damesschaak, computerschaak, KNSB, kunst, studies en ook over het MEC! Voor deze Nieuwsbrief hebben we er al dankbaar gebruik van gemaakt, maar in de toekomst kunt u nog veel meer verwachten naar aanleiding van deze collectie. Natuurlijk kunt u zelf ook in de mappen neuzen als u het MEC bezoekt.

Via Hans Bouwmeester kregen we een fraaie schenking boeken, afkomstig uit het nalatenschap van Dick Barvelink.

FINANCIEN

De activiteiten van het MEC worden mogelijk gemaakt door: Global Chess, de Koninklijke Nederlandse Schaakbond, de gemeente Amsterdam en onze donateurs. Ook krijgt het MEC (im)materiële steun van:

Deloitte, Holland Casino, Nederlandse Gasunie, New in Chess, Ondernemingsvereniging Max Euweplein, PriceWaterhouseCoopers, Schaak & Go winkel Het Paard, managementboek.nl en diverse uitgeverijen.

DONATEURS

We zijn verheugd dat onze donateurs het MEC blijven ondersteunen. Hoewel het aantal donateurs iets is teruggelopen, doneren de gebleven donateurs steeds meer! Uiteraard zullen wij onze best doen om daarmee aantrekkelijke activiteiten te organiseren, zodat het MEC en Max Euwe meer bekendheid zullen krijgen. Voor het jubileumjaar 2010 staan er verschillende activiteiten op stapel, maar een aantal daarvan

is afhankelijk van sponsoring. In de agenda op de achterkant van deze Nieuwsbrief en op onze website kunt u een overzicht vinden van de komende activiteiten.

Uiteraard hopen we dat u het MEC ook dit jaar weer zult ondersteunen. Uw donatie kunt u middels de bijgaande acceptgiro overmaken. Gaarne wel uw naam en adres vermelden!

WEBSITE

Op onze website (www.maxeuwe.nl) kunt u het laatste nieuws omtrent het MEC lezen, maar ook hebben wij een uitgebreid archief over Euwe, het MEC en schaken in het algemeen. Karel van Delft

zal de komende maanden regelmatig een artikel voor onze site schrijven en natuurlijk plaatsen wij verslagen en foto's van activiteiten. Tenslotte kunnen wij onze links van harte aanbevelen!

VRIJWILLIGERS

Het MEC werkt met vele vrijwilligers, zonder hen zou het MEC niet kunnen draaien. Om de vele activiteiten en plannen goed uit te kunnen voeren zijn nieuwe vrijwilligers gewenst. Heeft u tijd en zin om ons team te versterken: neem contact op met Eddy Sibbing. Sinds enkele maanden is Lorena Zevedei onze bibliothecaresse. Lorena heeft in Boekarest de studie 'Library and Information Science' afgerond en studeert momenteel 'Books and Media Studies' in Leiden.

Lorena Zevedei, onze nieuwe bibliothecaresse

BESTUURDERS VAN HET MEC

Ook deze keer zetten we enkele bestuurders van het MEC “in the picture” als dank voor het vele

werk dat zij vrijwillig voor het MEC uitvoeren.

Hans Böhm, bestuurslid

Monique Stam, bestuurslid

Fred Teeven, voorzitter

Gerrit Valk, bestuurslid

MEC - KALENDER

De komende maanden staan de volgende activiteiten op het programma:

Woensdag   **Training** van grootmeester **Yasser Seirawan**
17 maart

Donderdag   **Training** van grootmeester **Mark Dvoretsky**
1 april

Zaterdag   **1e zaterdag** van de maand:
3 april   MEC geopend van 12-16 uur

Zaterdag   **1e zaterdag** van de maand:
1 mei   MEC geopend van 12-16 uur

Zaterdag   De halfjaarlijkse **boekenbeurs** van 11-14 uur
8 mei

Woensdag   **Training** door grootmeester **Lubomir Ftacnik**
12 mei

Donderdag   **Max Euwe Matches** (Tot en met zondag 16 mei)
13 mei

Zaterdag   **1e zaterdag** van de maand:
5 juni   MEC geopend van 12-16 uur

Zaterdag   Jaarlijkse **schaakfestival** op het Max Euweplein
26 juni

Kijk op www.maxeuwe.nl voor meer informatie over deze activiteiten.

**rekening 5401670 t.n.v. Stichting
Max Euwe Centrum te Amsterdam**